

המציפה

עתון שבועי

ככל עניני החיים ועניני היהודים, לספרות ולמדעים.

הנאי ההתימה.

לשנה 72 כה 44 מוק
לחצי שנה 36 כה 22 מוק
לרבע 18 כה 11 מוק

בחוק לארץ

לשנה 80 כה
לחצי שנה 40 כה
לרבע 20 כה

מחיר גליון בודד בארץ 1.50 (מק) 1.60
בחוק לארץ 1.60

מחיר מודעות.

מקום כנגדל המרובע הזה
לשש עממים 35 כה
לשש פעמים 60 כה
לרבע שנה 75 כה

מחיר ברכת מוט א
נחמת אברים

רק כסף גליון) 12 כה
שני אדרסה 1 כה

האדרסה למערכת
HAMICPE, KRAKOW
Miodowa 22.

Kraków, 24 października 1919

גליון 3

קראקא, ל' בתשרי, ס' תה תרפ"ט

על המצפה

מה יחזו בני האורחים?

זמן רב ישבו יהודי פולן סגורים חמוקים מעין רואה, אוחים דחוקים לא בקרונם ואדוני הארץ בשלונם כאלו איננו ובצאת יהודים פולנים החוצה, הסירו מעליהם את הכתרים הצואים ופרקו מעליהם עול נמוסי אחיהם והיו לאנשים אחיים וכן לא ידעו כלל בחוק את היהודים הפולנים, אה צורחם, אה אופיסם את נמוסיהם ואת תרבותם. עתה הניעה השעה, שיהודים חשוכים מן המערב, קומיסיו שלמות, שולחי מאת ממשלותיהם לבקרנו ולחקר דרכינו ולדעת שלומנו ולהשיב דברי אמת אל שולחיהם. והנה מתעוררה השאלה מאליה: מה יחזו בני האורחים הגם, הבוחנים איתנו ואת מעללינו? טוב וכן הדבר, שלא רק ממשלות המערב ואחינו המערבים יבירונו, אלא גם אנו נכיר את עצמנו.

הרושם הראשון, שתעשה היהדות הפולנית על האורח, הוא תהיבול החיצוני, שבין פולן הנדולה ובין גליציה, אע"פ שקרובות הן כי כן במקום, שני במסומים, שני באופי, שני בלבוש, שני בתרבות ושני גם בלשון קצת. יהודי גליציה התפתחו בדרום ויהודי פולן נשתנו בלחץ הלהיטים. הגליציה מצטיין בפאות וכוון פרועים, בלבושים ארוכים ופשוטים, בפומקאות לבנות ובמצנפות יעוד כפשוטקסים, והפולני שנה חיצוניתו בעל-כרחו, לבש בגדי הרומים והפנס להלבוש לאומי, אפס בתוכו פנימה לא שנה כלום, אותה החסידות שבגליציה, אותה הקנאות, אותה הבערות בעניני היהדות האמתית, אותה

עתה היו צריכים להמציאה, שאם לא כן היה ההמון היהודי נוע ברעב, אפס בכל אשר העמיקה הפרנסה המשונה להשחית נששותיה בכל אשר הרבו שונאיו להבאיש ריחני בעולם — אין להוציא עוד נר-דין נגמר עלינו, כי מעשה השנוי במצבנו עדיין לא נגמר, הביוקוט עוד ירבה מהפכה בתוכנו ומי יודע להיכן יוליכנו בשדה הכלכלה והתרבות.

ובי עלולים אנו לשנוי כביר, יוכיחו אלה מבנינו שיצאו מכאן מכרזי הים והסתללו מהדה אל הסביבה החדשה עד שישכונם אלינו עתה ובשמעם הלונותינו על צרותינו יצדיקו עלינו את הדין בראותם את הביעור ברחובנו ואת אספות הנרגייהסתר בחצוצות קריה, לעשוה מקנה וקנין כסחרות ישבענעא — בראש הומיות, הרבור היהודי בפומבי בלשון גרמנית, שנואה נפש הפולני ושפת העתונות והספרות בלשון השנואה הזאת בקנאה נפרזה, כמו להכעים את יושבי הארץ.

ובשדה התרבות מה יחזו בני האורחים? הבן הדבת ובר רק מעט: הרבה עתונים זרנוניים יומיים ושבועיים והכל רצים אחריהם ורק שבועונים עבריים קשנים מעטים וגם הם עובדים בהפסד מרובה והעם היודעי עברית והמתיר בשפת עבר ברובו יפנה להם עורף. האשראות יהודיים הרבה ואין בהם מקלט לאוסנות אמתיות, ובשדה הפוליטיקה מה רבו הכתות הנפרדות המפלגות כניכול במספר צרותינו, אבל העם עצמו בעיקר אדיש ואינו יודע שום פוליטיקה ומביט על כל המפלגות כמו על שחוק ילדים, כי מה בצע... אחדות, הסחרות אין העם יודע מה טובן של מליצות אלה, כי אינן לא בחומשיל ולא בסידוריל, נוח לו שיאבד כל העם היהודי בפולן

הבעיטה במצות שבין אדם לחברו, אותו הביעור ברחוב, אותו הסיאוב בבתי המדרש, אותה הערובות במנהגי התפלה, אותם היו העדר ושנאת ההסתדרות, אותה שנאת ישראל של זקני המשכילים, אותה שפלות הנפש, אותה החמרות הגסה, העושה את הבעצ לחכלית החיים ואותו נטול כל העולם בהלצה חדה או גסה.

היהודי הפולני הוא קל התנועה ונוטה יותר להפנות ישבמו לסכול עול עבדה ומשום זה גם נופו מוצק ובריא יותר, הגליציה מפונק מטבעה, עצקן בוחר בפשיטת יד לאחרים מלחיות מונוע בפיו, בוחר בחי אורר ונוה לו לשכון באשפה ולהחכות כלבוש מסואב מלמרח לעשות סדר בכיהו ולשחר כנריו בידיו הערינוה, ומשום זה גופ, רפה:בה, בעל מיהוש ופולו רוחניות, אולם בכל המדות המנוונות האלו נמצא בשתי הכחות גם יחד לב טוב, אהבת האמת והצדק, נשיה לפיוט ולאומנות, חריפות במחוק, עליצות החיים, הפתפקות, פקאות ופכואות, בכל מדה ומדה נמצא נפיה לקיצוניות; אבל בין שני הקצוות נמצאות כל המדרגות והנוונים, אין ללמד ביהודי פולן מן הפרט על הכלל, כי יש שהפוס הנשחת בולט יותר מתוך הכלל הבריא, ובכלל צריך לזכור, כי המדות הרעות אינן רושנה לנו, אלא מן החוקן שאדנן, ומן הסביבה דבקו בו.

הבל על דאבדן, על החיים השקטים והיועיים של עניי התגרנים הועידים מלפני המלחמה יש להצטערה, שהמלחמה העבירה מן העולם ולא ישוכו עוד, המלחמה שנתה את דרכי החיים של רוב היהודים, כל אובדי הדרך וכל התלויים באור מתפקעת ישערים הם חיים, לא אכתד: לולא נמצאה הפרנסה הלוו בתחלת המלחמה

להסתיר לשם צנתרנות ובסבר פנים יפות החליפו להם ודי קרימה נתנו להם, כאלו היה בזה צורך הצבור.

ימסני מה החליפו לאחרים?
"בירור הדבר, שמשאפנים יש בדבר, המה לא בשה בשרם, אלא באו בפריטקציה החלויה בדבר ואנוכי באתי בידים ריקות, אדוני סימד יק על הזושר!
שעה ב' בבוקר, הלכתי אל הפוליציה, לבקש תעודת מסע, כל סבירי, שהיו שם ושעמדו צופים, וזקוקים ניכ לאותו דבר, קנאו בי, כאמרם, כי אחי בלי מסק יקבלו בסבר פנים יפות ויתנו לי מיד את שאלתי, הלא 25 שנים סחר אני ורשום ברשימות הסוחרים הגדולים כדה וכדן, הרבר כל כך כשר וישר, בלי שום חשש ופקפוק עד שאין מה לעכב, אך טענה גדולה טענו, אחרים שכמעט זרים המה בילם, אנשים ריקים ופוחזים, תגרנים חדשים מקרוב באו, שנבראו מן הרקק של מביול המלחמה וכל עיקר צורך נסיעתם וכשרות משאם ומתנם מוסלים בספק גדול (יש מהם נוסעים, להוציא להם מן הארץ יש — מבקשים לכסף מוצא, להכניס צרכי לוקסוס אסורים יש מגלילים את הארץ העניה מדיבה, את כולם הקדישו הפקידים וקבלום לפני ובקשתם נמלאה לאלתר, בלי שום טענה וכענה, אירבה הפקיד בעצמו המליץ בעדם,

ומדאיכות, שקות של התרנוות וכליון-עינים בעין השעות האחרונות של הענית כימי נעורי, נפשי ענמה עלי מאד להצא צרות, ינון ואנחה' שנרמתי לי בעצמי, אבל אחת נמרתי בלבי ולא שנית, הוצה אני להראות לדור את היותו המוסרי השולט בזמן הזה, וכן הצלת החלשים מיד חוק מהם הישמתי לי גרימייכל בספר זכרונתי, למען ישמעו העם ויראו ולא ייורו לעשות כדבר הרע הזה, לסמוך על ישרם ועל זכותם לכד בלי מתקיד, את הפרטי" כל ההוא אספיר בזה לקוראי המצפה".

יום ד' כאלול שעה 8 בבוקר, פתחתי חנותי וישלחתי להחליף שפרות בני 20 בשטרות דקים לצורך הקנינים, שאין להם מעות דקות, הוחרתי את העלמה השלושה, שלא תגיד מי שלח אותה, למען אשמור החלטת: בדיוק, כי אמרתי: שמה יש בשמי איה צד משאפנים, אחרי הצי שעה שבה העלמה ומענה ברור בפיה: הייתי בכאנק פלוני ופלוני, בקופת הדואר ובקופת העיר ולא אבו להחליף, אך גער גערו בי, כי יהודים ימאים מעריצים להסתיר המעות הדקות, לעשות בהן עסק לנוק המדינה, ואולם בעיני דאיתי, שליהודים אחרים החליפו שטרות בכמות מדיבה ודוקא לאלה הרמאים המחליפים על מנת

שמזאל שפירא.

יום ולוקה עד חצות.

מקראפנים, שקורין פרוטקציה, בלעו היה גם לפני המלחמה מפתח-הקסם, שפחה שתיים נעלים, ישר כל הדורים, מנה כל משכול והפך פנים נועמים לסבר פנים יפות, אך המפתח המכושף הדיא היה רק קניו יחיד סגולה, נעשי שם, קרואי עדה, ואולם המון העם לא ידע מה טיבו, עכשו, בימי התרות והדררה, בכל פנה, שאני פנינן, אנו מוצאים רק משאפנים או יותר נכון ששאיר, כי משאפנים לבד אינו מספיק היום, ומשום זה דוקא הדיוטות מוכשרים לו ולא אנשים חשוכים נקירכפים, צריך אהה ללכת אל איה פקיד או למשמש בלשכה צבורית שפחיתות הכבוד ידח למינם לדבר אתנו, מיד עליך להקוד ולדרוש אחר איה סליק וישר, פחות ערך כבודו, שימלין בפיו ובידו; צריך אתה לקנות דבר מצרכי ביתך הנהוצים, לא תשת מבקשך עד שתמצא לך פרוטקציה, אל אותו החגר וגיב לא במשאפנים לבד, אלא גם במשאפני, חוק מן המחירה... נסיתי לחיות יום ולילה עד חצות בלי בקש פרוטקציה קלי חת אותה לטעורים, השעות היו לי שעות פרות

תביא פרי טוב לעסס. אך מדוע אין עוד סוכנים מתנדבים מן הערים האחרות? פצר נפצר ככל קודמינו ככל מקומות מושבותיהם. להביא את הקרבן הזה לעתון העברי, שפולס מורים בתועלתו ובצורך קיומו ואף אחד מהם אינו דורש. שיצבור העורך והמחיל הנם בלי משכורת ב"מים קשים באלה.

ש. מ. לזר מרל המצפון ועורכו.

כנגד המפרידים.

מושכל ראשון הוא. מי כה ימים גדול הוא שבת האחר. משא כבד, אשר איש אחד לא יעצור בה אף להיוון ממקומו. יתרום בקלות הגוצה. אם תנענה בו ירי אנשים ימים. ורא רק בכבודו המרוב יפה כח הרבים המתחברים מכה יחיד נסרה. כראם גם כענינים רוחניים גדול כח הצבור מכת היחיד. הרי זה מתאמת בנטיון הכל-יומי בכח חזיונות החיים ומוכן מאת כל איש שלא אברה בינתו. יצירת החיים החברתיים. שגלתה בתחלה בחוג צר של בני המשפחה ואחר כך בהדרגה אפיה. במסגרת הרחבה של עם שלם. הרי אינה כי אם פרי ההכרה הטבעית ביתרון כח החברה המאוחדת מכת היחיד הבודד לנפשו. לא רק להננת הכלל. כי אם גם להננתו של היחיד. כראשית ימי האנושות שלט האנרוף והוא היה המכריע בכל דבר. החזק השמיר את החלש. להבנות מהרבונו. לרנל קרבת המשפחה. בצבין לראשונה יעוץ ההתחכיות. רשם הגנה עצמית בכחות מאוחדים. בקרב בני משפחה אחת. התגרו משפחה כמשפחה — התחברו משפחות רבות לצבור גדול. לעם שלם. בכדי להגן על קיומן. ככל גדול הוא. התקופה שואף לבלוע את החלש ולבנות את אשרו על הרבותיו של זה ובטבע החלשים חזקה. הנטיה להאחד. בכדי לתקוות בכת האחרות את יחידה של התקופות העצמה. החפצה לפסס כרסה פעמל אחרים. מה עלוב ירצוץ היה המועל בתהלה ולאיה. גובה ששנן כחו מן העת. שהתחברו הפועלים לאחדות אחת! ולא רק צורך ההגנה מפני סכנה השאיפה להתחלק מתוך מצב רחוק מולידים את התחברות הכחות הנפרדים. כי-אם גם השאיפה אל הרחבת הגבול ואל אושר יותר נעלה. מחברת את היחידים. שהשאיפה הזאת מפעמת בלבם. לאנורה אחת. בכדי לפנות להם את הדרך אל מטרם כשתוף הכחות.

לנו היהודים יש צורך כפול בהתחברות. עלינו להטיב את מצבנו הרע מכנסים ולהגן על נפשנו מפני הווממים ולהצמיחנו מחוקין. לו היה עם אחי במקומנו כדאי כבר היה. מחובר ומאוחד ומסודר בהסתדרות

שביעית נשמור ותגו את ידכם לנו ונעבוד יהוה ואל נפירד לשני מהנות. שכל אחד יעבוד כפני עצמו. מבלי להביט במה שכבר עשה השני.

קרה למצות שביעית מה שקרה למצות מילה ולמצות שחיטה. זמן רב היו החפשים ברעיה בין בישראל ובין באומות העולם. סבורים ונס הורו בגלל. ששתי המצות האלו הבל הנה. מעשי תענועים של פראי העמים הקדמונים. ורשעי אומות העולם מצאו במשפט הזה עין השחיטה תחבולה טובה להציק ליהודים באסרם את השחיטה היהודית משום צער כעלי חיים כביכול. בכדי שלא יוכלו היהודים לנוי בארץ. בן עשו בפילגרה. בזכסום ובשווייק. אבל קהל חכמים העלו בנסיגנותיהם ובחקירותיהם. כי במצות המילה והשחיטה יש תועלת כפולה ומכופלת לבריאות האדם ובשחיטה יש גם מניעת צער חיים והיא המיתה הקלה והנוחה לבעיה מכל המיתות. ובעוד יהודים חפשים בטעותם ושונאי ישראל בגלליהם מתנבלים לכפל את שתי המצות משום תוספות תרבות. התרבו חכמים נעדים. שקגלו עליהם ועל עמם גם את המילה וגם את השחיטה. אחרי שנוכחו מתועלתן הגדולה.

על השמיטה לא אומות העולם ערערו. אלא מיסדי הישוב היהודי באיו שמתוך ריגולות. ישחו הנילים כסדרו היוגבים בהוץ לארץ. היו מדמים שאי אפשר להתקיים בשביתה הארץ לשנה שלמה. והרבנים חמלו על בעלי השדות והמצואו כפולסם מן היתר בשעת הרחק לעבוד את האדמה עיי הערמה. בדרך שעברו יהודים חרדים בעלי שדות בארצות הנולה גם בשבת ויויש. עתה בא מנהיג הציונים החפשי שבחפשים ועושה העמולה מנקודת המצב המדעי דוקא לשמור כאמורה באי דיני שבת ושביעית וכך טוב להם למחישנים וכך יצליחו. כמו שהבטיחה התורה. לנו ונשובה! מי דאה מאקס נורדא שב אל תורת משה ולא ישיב? על זה וכיצא בו אמר הרצל: הציונות היא שיבה אל היהדות.

תורה גלויה.

הננו מביעים בזה לקראי. המצפון! שהתנדבו עד היום לאסוף חותמים בעירם להמצפה ולנכות הכסף במועדו ואלה הם: ד"ר. מ. ברקוביטש בביליין ד"ר. ע. גינציג בלושיץ (מורביה). מר יוסף בקלברגר ומר ש. ג. שפירא בווינא. מר יצחק ברנשטיין בטרנוב. מר וישא בעק בירוסלב. מר ש. יעבץ בלוב. מר שמעון קורשביים בסמבור. מר אהרן ריכטר בסמבור הישנה. מר ש. לינדנר בבוריסלב. מר רב פישער בקורמשינא ומר קליין בדוברא. תהי משכורתם שקמה מעם היושקידתם

הלילה ולא יאבה ולא ישמע להיות לעם אחר ולהסתדר לעמוד בפני האויב האחר. הקם על כולנו לבלותנו. עקשנית ילדותית היא זאת; לא הסתדרנו אבותינו. איב אסורה האחרות. והאדיקות ברה מהי? אמונה. באנשים ובכחם לעשות נפלאות ויהירות במנהגים חרשים. אבל זניחה עיקרי דנים. שכל היהדות עומדת עליהם. ומצר אחר בפירה ועקורה עד אין להשאר שריד מדרבי היהדות. והמוסר מהי? נשמות זעירות. חסידת איראל. שמרכו חייהן הוא ענליהגיה. שק שטרות-כסף בלים חסרי כל ערך בשוקי העולם. הנמצא חן בעיני דודינו. הבאים מן המערב הבהיר לבקר אותנו בעמק העמור ולהבב אותנו על שכיננו?

רפאל ספר. לכו ונשובה...

הקריאה הזאת אינה של איה רב או חסיד ולא של בעלי התשובה הידועים מתלמידיו של נתן בירנבום אלא — של מאקס נורדא והוא ולא אחר. הוא בעצמו ובכבדיו קורא לישראל את אותה הקריאה. שקראו באזינו עד כה רק מנהלי "אגודת ישראל". קראו ולא נענו. זה כמה פעמים שמענו שמנהלי "אגודת ישראל" פנו אל מנהלי הציונים בבקשה. שיכשיתו להם. כי יסדרו את העבודה הצבורית באי על יסיד חוקי התורה וילכו עמם ויעבדו שכם אחר זה בזמן האחרון שמענו כי הרב ד"ר לונגשטיין מציריך והרב פרלמוטר מווארשא ירדו לגרונה והציעו עוד פעם עזרת היהודים החרדים בעבודה שיבת הנולה וישוב איי בתנאי שתוכבע עבודה הצבור על יסיד התורה. והציונים פקפקו ועני הן ולא לא נהנו מענה ברור. ובעוד המה דנים ומפקפקים השמייע הזקן שבחבורה החפשי שבכל המנהג הציוני מאקס נורדא. קולו כמשיח לפי תומו ולא התכוון כלל כנגד החרדים. אלא יעץ את ועידת הציונים באמדיקה באב ומנהיג חכם ובעל נסיון שאין כמותו להנהיג את העבודה הצבורית בארץ ישראל על יסוד שמירת השבת וכל דיני שביעית. כמצווה עלינו כתורה משה איש האלקים והתנאים. האדמה תהיה נחלת כל הצבור כרה התורה ותנתן בחכירה למי ייקבל על עצמו לשמור דיני שבת ושמיטה בעבודתו והוא מעיה. שתקנת התורה בדבר נמיטה השדה בשנה השביעית כבר נכונה בארגנטנה כמעשה עיי החוקר בעל הנסן דיוואראיה והאנרגוס המומחה המפורסם מר אנרי דשורדש באמדיקה הצפונית ברר את תועלת שמיטה הקרקע בשביעית להלכה מצד המדע וההמצאות החדשות.

אין איפא כל סבה להתיריים להפירד מן הציונים בעבודת העליה וההתאחדות ואין כל חשש לציונים חפשים מענות מענה ברור את תרועים בתשובה: כן בדברכם יהי; את השבת ישמרו כל העוסקים בצרכי הצבור בארץ ישראל. וכן גם את המועדים ואת דיני

לנגמם — שתואל ארוננו להמליץ בעדי לפני הנבאי של ביהמ"ד פלוני. כי יתן את המקום לבערת נשים של בית קילא לבתי בילא. המקום פטוי עכשו. כי הוא נאסרה! שומו שמים! לשכירת מקום בביהמ"ד צריכים פרוסקציה עד היכן הדברים מניעים?

אראה בנחמה אם לא זקוק הייתי היום בסופר לפרוסקציה לזרון לפני האופר. שימכר לי יצוי כבר לחם. ואתמיל לא אבה הרוקח למכור לי סם מרפא החוץ עד שהבאתי לו כרשים מאחד מירידי. יסיד שושכתי לו שאנציה לי תפוזי-אדמה לחורף!

שני האנשים יצאו מלפני כל עימת שכאוי. מכאים כעצ התפרמרות. כי לא סלאתי הפצם. לא אתלל נדתי. וכצא אני. כי עלולים האנשים לרדת עמי לחיי אם וכלל.

שעה 4 אחר-צ. באתי אליך ארוננו לבקש ממך שתאזיל לדבר על לב האיש הטוב מר ה. סימליץ בעדי להשיב לי את סתורתי. שהזריתי על לא רבד לחבלית פרשת יודעה. הלא שמעתי. כי ירד אתה למר ה. והוא יבול לעשות לי טובה גדולה!

מר. ר. עד לא השוב פני איש ריקם אם רק יש לאל ידו. אלי אין שום פרוסקציה צריכה!

העולם הזה. ואורי הנה הפקיד באיזה תירוק וקשה לי להשיג סתורתי המטילמלה בכל המדינה זה כמה חרשים הבישעי. ההרהתי בלבי. במה זכותם גזולה? האם מולם נדם או כשרונם גדול יותר או התועלת. שהם מביאים בתגורתם. גדולה יותר משלי? אבל לא הא ולא הא. דבר אחד יש להם. המטרה ממירום. המרכך לב אבן והמפנה כל משכיל. הדבר ההוא קודם לתועלת הצבור. קודם לטובת המדינה. קודם ליושר וקודם לנמים ושמי משאפנים בן שוחר. וכל האמר. שאין לנו רשות להשתמש בו. הוא ממבלי עולם ואינו מן הישוב. הרי הוא שוחר כנגד הורם וסבי להטבע בנלי ים וועף ואין ליתומיו.

שעה 2 אחר-צ. מנדלי רי יוסלים בא אלי בבקשה. להשתדל בערו אצל ראשי הקהל. להזויל לו את מחר הקרקע של קבר בנו העלוי. שמת בדמי ימי והמפנה יודש בעד הקרקע 4000 כתר.

האם גם לזה צריך אתה לפרוסקציה? הרי הכל מכורים איתך שם; לך והתפשר עמם!

ואת לא — השיב לי בתמימות — לגנים היה אפשר הדבר והיום בל פרוסקציה אין לפסיע אף פסיקה איתו. רק את מניך ישאיי.

שעה 3 אחר-צ. באתי אליך ארוננו — התחיל בעלל.

שהם נוסעים לצורך פלוני ופלוני והאנשים יצאו בזר הנצחון וכיר רמה ואני יעני ממעשי נדחיתי בלך ושוב בדברי השמטה נסים. אותו הרכב וזה חסר לי!

שעה 10 לפתי. בלכתי לפרות סתורה מבית המכמ. סופר סוף הניעה שמה אחרי עמל ונדירים. ששלמלה כשעות לבמה ערים אחרות רחוקות. רמיתי. שאם אך אראה לפקיד את הפקטורה יאת האביות. להוכיח לו מאומתי. אני מוכה כבר לסתורתי. מיה יציה להוציא לי את חבילותי. אך תקותי רמיתי. הפקיד הביט עלי בפנים ויעמות. כאלי באתי לנולל מידו דבר דרמו לאנשים אחרים. שבאי אחרי. אנשים שלא שם ילא זכר להם כעלים המסרה. סחרי המלחמה. מפקיע השער יאני מכיז עליהם ומונה שבתם: פלוני זה היר אתמיל חוץ השני מסרה בבית דמים. השלישי עזר בחנות. הרביעי היישידיבנא. החמישי מחור על הפתחים. הששי שוכן והשביעי בתם תולך כמל וכולם מקבלים את סתורתם כלי משול ומכרים אותה באיתי היום לספסרים על מנת להמתירה. כדי להזקיד מחירה וסם חוזרים ונוסעים ומביאים סחורה אחרת ואין מעיו פנים להפריעם ולעכבם והנור חלילה ועלים כמנהגי גוהו והאנשים הופים צצרים וזן של פילוינים. כלי עמל. בלי דאנה וכלי פרחת יתרה ומתענים. על כל תענוי

בעלת משמעה צבאית חזקה. המסקיפה את כל העם היידיעה לעמוד בפרץ ולהגן על העם שכל סכנה נשקפת. גם איש אחד לא היה חסר בהסתדרות זו. על לב יום אדם לא היה עולה להבדל. סמנת ומה גם להתנגד לה ולתת תחתיה להרסה. איש כזה היה מושך על עצמו את הירקאף של העם ומקומו היה בנות-הכרמא. רק אצלנו היהודים אין הרבר כן. וגנו חלשים וממדיא גלצאים ונרדסים נרמסים מאח הרבים החזקים כמוש הצמח בני חמלה ובכל זאת. איזה אחדותנו? איזה ההסתדרות היהודית העולמית. הכוללת את כל חלקי העם וסרתתם למוצק אחד? לא רק כי אין עוד חבר בין יהודי הארצות השונות. שכמעט קר גדול מבדיל ביניהם כי אם גם יהודי ארץ אמת תועים עוד איש לעברו. מפורדים. באין כל קשר וחבור. למרות מצבנו הרע ולמרות אגרוף הגדול העולם על הקרנו. הדורשים ממנו במפניע התאחדות כל הכחות. למען נוכל עמוד. חיש ההתחברות בקרב צרה החוש הנפוע בקרב כל חלש מלחין. אבר לט. אינו מרגישים כלל את צורך ההתאחדות. כבר צעקה כבר התרועעו הרבה מאד על הסרון הזה. שתוצאותיו מרות לנו מאד. ועדיין הגנע בעינו עומד. אין עוד כל סמן של שנוי לשונה. חכל עוד קפוא ומאונן. מבלי לזוז מהנקודה המתה. ושוב עלינו להרגיש בפעם האלקף. כי לא ארישות ההמון דרבה אשמה בחייון הזה. הלו הננו דונג רך. העליל לקבל כל צורה שממביעים בו. הוא בודאי היה מבין את ערך ההסתדרות והיה נותן לסדר את עצמו. אשמים בזה רק החסידים והחרדים. בהם הקולר הלו. ההמון נמשך אחיהם הם מפירים כל נסיון של התאחדות. מי יודע אם לא היתה לנו היום הסתדרות עולמית ראיה לשם זה — ההסתדרות העולמית הציונית הוא רק בתמנת זעיר אנפין — לולי החרים והחסידים. ששם הסתדרות הוא להם לתועבה. לו היו לנו היום אגודות הקהלות בכל הארצות. מה נקל היה לחבר את האגודות האלה לאגודה אחת גדולה המכילה בקרבה את כל העם היהודי ומה אריר ונערץ היה כח אגודה כזאת ומה נשגבות היו מעולותיה! באו החרדים וסכלו את רעיון התאחדות הקהלות והמפידוטו אגבה מרובה. שזו היתה יכולה להביא לנו סכנה נשקפת מהתאחדות זו ליהדות. הם טוענים. האין אלה יודעים. כי לולי הבטחת אנגליה בנוגע לארץ-ישראל. המגהמת אותנו מעצבנו ומעורדהנו. לא היינו יכולים לעשות לנו זוף מושג קל מהיאוש. שהיה תוכף את החמונים היהודים. בעטים של הסאודעות האחרונים ומתוצאותיו והשפעתו על היהודים? ומי הגיע את ממשלה אנגליה לתת את נלוי הדעת הירוע. שהציל אולי רבבות מישראל? הלא ההסתדרות הציונית. שהחרדים מהימים אותה ומתאמצים להרסה! הרי התחברות ההסתדרות מצילות את היהדות ולא סתרינות אותה ופחד החרדים.

הוא פחד שוא. אך פני חשינות נבעיה של קצרה-דאר. המלחם. והאחדות היו מה נהוצה היא עתה לנו מה נהיון וזוא עכשו הבור כל חלקי העם. למען נוכל להחליף מים הצרות. שאנו מוכעים בו עד למעלה מצוארנו. למען נוכל להפא את הפצעים. שחלתה המלחמה האחרונה ושחמיטנו עלינו מהמפנות האחרונות. למען נוכל להגיע פעם אל החיון. שאליו היתה אנית. אומתנו המטורפת. זה אלפים שנה והנשקף אלינו עכשו בליכך מקרוב. מעולם לא גברו עוד בליכך צרות עמנו מעולם לא גדול עוד כל-כך תקוות עמנו כמו בשעה הנוכחית. לו היינו מאוהדים. לו התנדב כל יחיד ויחיד מקרבנו להיות לעזר. מי יודע אם לא הצלחנו להעביר מעלינו את הרעה. להפא את הריסותינו ולהנשים את התקוה הטובה. מי יודע אם לא עשינו או פין להשתחררות שלשלת צרותינו ויסורינו ואם לא פתחנו לנו תקופה של חיים יותר שלים ויותר טובים. אבל איך נתאחד והשטן מרקד בקרבנו. איך נתאחד ונסתדר והחרדים אומרים. שהאחדות אסורה! ובאין לנו הסתדרות המכילה בקרבה את כל חלקי העם. ישארו פצעינו המכאיבים פתוחים תמיד. הננע ועמוד בעינו או עוד יגדל ויפשה. התנשמות תקונו הכבר. או אולי לא הצא כלל אל הפועל והיאוש יתחיל להפיל את הללו... המנוסה תחל... וכאשמח מי? באשמת החרדים? היוכלו אלה לקחת על עצמם את האחריות הגדולה הזאת? היבעטו באמצעיה-ההנהגה האלה. שהעניקנו בו אלפי ישראל. היינו באחדות כל חלקי העם. כמאמרם יל. לא מצא הקביה בלי מהזיק רובה לישראל אלא השלום. בלומה אהדות האומה ונרמנו רעה רבה לעם וליהדות? האנים יראים את אלקים? האנים מאמינים בדין וחשבון? יתעשחו נא! עוד לא אחרו את המועד. כחם גדול העם זקוק לכה הזה. אל נא ימנעוהו ממנו. פן ימצאם עוקן. אהרן ריכטר.

סקירה בעתונים.

דבר בלאכים וזאכענשריפטי מביאה הצעה חדשה של דיר נתן בירנבוים בדבר הגרת נולו היהודים ממזרח אירפה. ברור הרבה שמאות אלפי יהודים יעשו להם כלי-גולה. אך לא ימצאו מקום בעולם להניה ראשיהם. כי אמריקה חסנור דלתיה וגם פלשתינה לא תקלוט הרבה בשנים הראשונות. וקוקים אנו איפא לארץ אחרת פניה. להביא שמה נדחו ישראל. ולפי דעת בירנבוים אין טוב להם סארין בכל ואישה. שכבשו האנגלים. המערכת מעירה על זה: הארץ הגהדרה ההיא של בנייהאדם הראשונים. שהצפיעה להם הטבע ביד רחבה

מכל אשר דרשו החיים. לא נשחחה עיני שנוי האקלים או עיי מהפכה חלקנית. כי-אם בחמס מושליה וברשעת אויביה. שלא באו לשלול לבד. כי-אם גם להשמיד ולאבר. היו בכבל כרכים. שהיו בכל אחת ביוצאי מצרים וכולם בלו ימיהם בנחת. במקרשים ובארמות מפוארים בוזב ובכפות מוצקות היו אצורים איצרות בעלי ערך דמיוני וכל אלה נמחו מן הארץ. במקום היכלי שן עומדים היום כתי חומר דלים במקום האוכלוסין המרובים הרים שם היום אי-אלו מאות מושלמים מסכנים. שלפון האחדשרפנים והתמות הפך נן ערך דליל ישימון. עוד בימי המאה הששית לסה"נ עמדו פה 22 הקטר ארמה עבדים ושמונים הספיקו לממשלה 282 מיליוני מרק הכנסה נקיה לשנה. הכל עלה פה יפה כמו בן אלקים: הנפן, החמר, התאנה והקהוח. החטים השעורים. הדורא האורז והקנבוס. בלי עבודה רבה. אלא בעדירה קלה של פני הארמה הכרובה. הוציאה פעמים בשנה את מגדית. לעדן את יושביה. אך מעט מעט נתמנו פלני המים. יבשו הנחלים נצתו הבגנים; עריצות שלשים הרים ומלחמות בלי הרף השמידו את יושבי הארץ הטובה עתה מחכים יותר מעשר מיליוני הקטר ארמה פוריה. למטה הקסם. ישעוררם לחיים חדשים בצנורות מים. האדמה נמכרת בזול ואשרי מי שיתאחו שם בעוד מעד. יש מקום בבבל ואשור לקלוט גם את כל יהודי אירפה! דיר בירנבוים כפי הנראה שואף לקיום גבואת חול: עתידה איי שתתפשט בכל הארצות. כלומר הסמוכות ואין ספק שחתקים.

בעתון הסוציאלי הצרפתי "הומאניטה" פרסמו הסוצי-אליים הרומנים נלוי-דעה. שאין לסמך על ממשלת רומניה של עכשו בדבר המועט היהודי. אלא צריך לכנף אותה לקבל על עצמה השגחת אגודה העמים "ברומניה החדשה הגדולה — כך הם מכארים דבריהם — יושבים עתה 2,009,990 מדיארים 781,000 אשכנזים. 638,000 רוחנים, 749,140 יהודים, 282,000 סרבים. חוץ מסלובקים, רוסים בולגרים, פולנים וטורקים אין למסיר כל המעוטים האלה. בידי תקיפי רומניה. שכבר הראו מרת צדקם למדי. נרוע מכולם יהיה נורל היהודים אם ימסרום בידיהם. כי שאר העמים אם יציקו להם ינינו עליהם קגנסוליהם ומלאכי ממשלותם. כי לכולם יש מדינה שלטת סמוכה. אך אף ליהודים. או מי יפנו אלה הבנים החורגים? ברור הדבר. שכל עיקר טעמו של בדאציאנו המסרב לחתים על ברית השלום. לקבל השגחת המעוטים של אגודת העמים. הוא פחדו מפני חרות היהודים וקשה לו להקל עול שעבודם. שכסיסם של צורדי ישראל ברומניה לא נשתנה כלום. הלכך אין לתקיפי רומניה לדרוש בטחון מצד עמי המערב. וכל זמן שבדאציאנו וחבר מרעיו שלימים כארץ יש לפסקם בכל הכטחה טובה שלהם ולדרוש ערובה! אך עדיין

בבמשה. דבר נחוץ הוא וידעתי שהכל מדברים ונוטנים עי' המלפון אם יקדימו להזמין שעה או שתיים. סאחרי הוואלוטות דבר ידברו עם ויגא בכל רנע שישפצו ואין מעכב. כבר אמרתי. כי אי אפשר יחסל י' הלא מכיר אני רבים. שכל עסקיהם נעשים עי' המלפון עם ויין ופרגא והם משתכרים כל אחד כמה אלפים ביום יבפני מה דוקא כשבילי אין המלפון פנוי אף רנע? לא קבלתי עוד מענה. אבל הכל ברור לי. העולם כמנהגו נוהג ועל שלושה דברים הוא עומד: על פרוסקציה בשוהד ועל פרוסקציה קלי שוחד ועל סחם משא-ממים. לא רא' זה כרא' והלוצר השוה שכמה שאדם כשר נקי כמים יורד לשחת. ידוכא ויכנע לפני כל רמץ. הולך בטל. הדי מעטל אחרים. נמצא תמיד בין הפטיש והסדן ופניו משתנים ככרום שבע פעמים ביום. בעוד שהבדי נבנים, חספניים, כונרים, רשעי ארץ יצברו הון על חשבון כל רבדינה ועל חשבון מיליוני דלים ישרי לב. ולזה קראים רדור והקון העולם עי' מלחמת העולם...

והתר נכל להאמין, כי באה השמש בצהרים. אבל לא. שיש אדם עישה חסד בלי פרוסקציה. עדי זה מדבר וזה בא. באתי לחלות ולהתחן אל ארזני. התחיל אפרים מ. לנמנם בהושימו לידו אגרת פליצה מאת אחד ממכירי. כי יואיל בפוכו לרבר עם איש החמד מר כ. שימליץ בעדי לפני הישות. שלא יגרשוני מתחתיו. שמא אבא לידו מתנת ברדי. בי בקר פרנסה אחרת כל ארצי. הלא החוק מגן עליך. שלא יוכלו להוציא איש ממקומו בעתים הללו? אמת הרבר ועל כל אדם לסדך ברבת הגומל על החק הזה שהיחה לנו אוספריה הזקנה ול' ברכה למזכרת לפני פסידתה. שאלקלא טורא איש את רעהו חיים בלעו: אבל לך עשה חקנות מיכות נגר רמאים. ששבע תועבות בלבם. להתגבר על כל הזקנות ולעביר על כל הגדלים והסנינים בלכתם למלא תאוה בצעם. גם כעו"ב שלטו כך. שהיה לפני המלחמה נושא כדי חלב אל הכתים. להשתכר צרופה בכל בית ועכשו קנה לו כתיים ושלם פי חמש קשיים. על מנת למשוט עור הדיירים. שהמה העניים, ימלאו לו נוקי שאין הטנו נושא לו מירות. ואם משום איסר' חרמת השכירות והפקעת ריחיה מיד הדיירים. מצא

הוא — ללוי: מה מספר 2265, דריני פבמש להתחבר עם ויגא לדבור נחוץ. מהי אוכל לדבר, אף אם לא בדיוק י' היום בלילה אי-אפשר אולי כיום מצד.

הוא — ללוי: מה מספר 2265, דריני פבמש להתחבר עם ויגא לדבור נחוץ. מהי אוכל לדבר, אף אם לא בדיוק י' היום בלילה אי-אפשר אולי כיום מצד.

מכתבים

רוצה באמת להשיע את אוסטריה אם תעשה אוסטריה מעשי הסלבים, תאבד טובה הרבה. כשעה האסטרית הרושעת שלחה הממשלה להגיד לאספה כי עשיתי היהודים בוויין המצוי באוסטריה כלת של מיליארים לאוסטריה. לכן יהיה העם ולא יתנאל בשוד יהודים זה פעל לשכך מעט את הרוך האף ואת השאר מקלו השוטרים שפקודות נמרצות היו בידם. למנוע כל תורה וכל השתובכות בחוץ בראשיתן. וכלל גדול כדעו מן הגסיקן שבמקום שאין הממשלה רוצה שוד ופריצת. שם לא יהיו.

בין היהודים הורים. שגלו כבר מכאן — ודינם כבר יצאו, כי לא אבו להמתין עד שישישום בעל-כרחם — נמצא גם ליאמולד הילזנר הידוע, שהוא יליד ביהם. כי לא יכול להוכיח שהוא מביא איזו תועלת לעיר ולצבא, כמו שדרוש מכל הרוצה להנות מוכות ישיבה בחוץ. כביהם הוא רוצה להתניב לפני נשיא הארץ מאסאריק ולבקש לפניו לבקר דינו ולהצילו מהרפה רוצה כי מאסאריק זה היה האחד בין פוליטיקני המשנים. שקרא תגר על משפט השקר, ששפטו שופטים איש נקי בשם הקיסר משפט ימות רק כדי להמיט הרפה על העם היהודי. עתה בחיות שלטון כל הארץ בידי האיש הגדול הזה, אולי יתפזר לבטל את משפט השקר, ששפטו בני עמו למורת רוחו. שחוק המקרה הוא. שהגיד באקסא, שצעה את מאסאריק במשפט עלילת-הדם בחיותו התובע מצד הנערות ההרוגות. גם הוא עלה לגדולה ברפובליקה החדשה. כי נבחר לראש האזרחים בפראג יבתי. עתה כדאי להמתין ולראות מי ינצח עכשו. אין צרה באה לברה. גם לעניי פליטי אויבו באה צרה שניה, שתמתי להתזרים אל ארצם יותר משאון צוררני ונזירות הממשלה, הנזירות בעמים. הצרה הוא צרה לחם. כמקום המיכת הממשלה, שקבלו פליטי המלחמה בקביעות, לכל ימי המלחמה. קבלו בחדשים האחרונים תמיכה קבועה מאת הועד הנקבע צ"י נדיבי היהודים באוסטריה (ראשינו, דייטש-רייכס-ראט). כל עני קבל כסף וארוחה בבית הועד ברחוב מאריאהילף. בודאי ע"פ דרישה, שדרשה הממשלה בנחץ ובסתה, חדל הועד מיום 15 לחודש זה והלאה לתת לעניים את התמיכה וצמצם את המתן הארוכות לאלמנות וליתומים. לחלים ולבעלי מוסים. מעט השנוי הזה הוא לפי ההחלטה, כדי שלא להרבות שגורים בוויין כמו באיי דמוקריה ולהשתמש בכסף התמיכה לחווק מוסרי צבא לפנות הכלל ולא לצרכי יהודים. רבים הסתערעמים הרואים בזה אכזריות אבל גם זאת גזירה מלמעלה ואין להשיב. ויש להעיר כי אנשי הועד הם ציונים ושומני הציתים מצאו בזה נשק חדש נגדם. אך גם בלא זה לא יהיו עוד הגולים פה זמן רב, כי שיטון המדינה קבל על עצמו לבקר אתריהם בחוק-יד. גם הרביים מבית צ'רדימן החתילו כבר לחבוש צוררותיהם. ער המדינה הסוציאלי

ס ב ר הוא עבד נכנע לאנשישמים וכל אשר יחשו באונו ימלא באמונה. כן למשל אסד להעלות על הכמה פה את חיונו של ארנולד צווייג. עלילת-דם. המראה לדור את פרטי עלילת טיסא-עסלאר. האנשישמים בחיות ידם תקיפה אסרונה. כדי שלא תגלה ערותה ועתה גם השלטון הסוציאלי חם על כבוד המעלילים: כאשר יעלה החוץ הזה בכל הערים הגדולות.

ברלין. סערה בטס מים מתחוללה בקהלתנו הגדולה. כידוע שולטה בה עדיין תקנות ישנות מן הימים שלפני המהפכה של שנת 1848. אין זכות הבחירה לפעולת הקהלה אלא למי שמשלם מס מסוים לקומת הקהל ומי שלא ישלם שלוש שנים פסול לבחירה. כביא המהפכה החדשה אשתקד ולפי החקים היסודיים כל הבחירות צריכות להיות שוות לכל אדם. לזכר ולנפקה לעשיה ולדל ובהשאי וכלי אמצעי וכמדה לסי הערך לכל הספלות או הבטיח ראש הקהל בסובו לקבוע בחירות באלו גם בקהלה. אך כאשר עברו חדשים אחדים עשו ראשי הקהל איוה דבר בלהשיחם וסאת הממשלה יצא פירוש לאתר זמן כי דיני הבחירות השוות אינם שייכים במועצת ודתיות. ולפי זה נקבע

מכתב מאשפנו

ברלין. סערה בטס מים מתחוללה בקהלתנו הגדולה. כידוע שולטה בה עדיין תקנות ישנות מן הימים שלפני המהפכה של שנת 1848. אין זכות הבחירה לפעולת הקהלה אלא למי שמשלם מס מסוים לקומת הקהל ומי שלא ישלם שלוש שנים פסול לבחירה. כביא המהפכה החדשה אשתקד ולפי החקים היסודיים כל הבחירות צריכות להיות שוות לכל אדם. לזכר ולנפקה לעשיה ולדל ובהשאי וכלי אמצעי וכמדה לסי הערך לכל הספלות או הבטיח ראש הקהל בסובו לקבוע בחירות באלו גם בקהלה. אך כאשר עברו חדשים אחדים עשו ראשי הקהל איוה דבר בלהשיחם וסאת הממשלה יצא פירוש לאתר זמן כי דיני הבחירות השוות אינם שייכים במועצת ודתיות. ולפי זה נקבע

קראקא. עירנו נעשתה לא רק למרכז המסחר, כי גם למטרופולין של אדמוורים. האדמוור מנוכח, מנכרי צאנו, הקים לו כאן את כסאו והכל משנימים לפתחו הכל לאתיו סוחר-סתה, מפקועי שערים, עושקי דלים, כולם כושחים בבגן של קדושים. כי הוא יאמר ויהי ינור אומר וכן יקום אע"פ שבקשה אנשים שונים סותרים זה את זה, שהרי אחד מבקש שתתיקר סחורה פלוגית ואחרים מתחננים שתחל. והאנשים והנשים הצובאים פתח אהל מועד יבם כיכ עד שנקבעו 3 ימים לכל אחד משקנה לו קרמת כניסה עד שיקבל רשות להכנס לפני ולפנים. אומרים שגם הצדיק מששורטקוב בהר בעירנו לקבעה לבירתו וכבר כונים לו פלמין. למה זכתה בירת מלכי ביה יאניללה!

פתיחת כיהמ"ד למורים עברים נדחתה לימים מספ" ויש עוד אפשרות להכתב. מי שאין יהודימטגת בפזור משכר למיד. אם רק יתכלכל משלו. ועד חברת בים עברים פה ובראשו הדיד ליעוד אומר ליסד סמינר למורים עברים לצרכי כתי הספר ישבנולה ותלמידים יתקבלו רק מן התלמידים האבישורייטיים, שתעזות מטורה בידם.

גרנובי. בית-הדין לעונשין בגלילנו דן עד כה, לפי הודעה רשמית, 83 איש מן המשתתפים בשוד היהודים אשתקד. בינן מקרים נמר הדין. שנים מן הנאשמים יצאו זכאים מאין ראיה מספיקה. בשלושה פסקה החקירה בתחלתה מצעם זה. בתשעה מקרים נמצאו 50 נאשמים חייבים ונדונו למאסר מן הודש עד שנתיים. כולם בעון גול. הנאשמים התאוננו בכני כי רמו אותם המסיתים בהבטיחם להם, שלא יהיו שום שופט פולני לחרוץ עליהם משפט על מעשה פטריטי כשוד יהודים. מ.

מרנופול. כידוע סבלה עירנו הרבה מאד בכחונה חמרת מן המלחמה. כי עברה כמה פעמים מיד ליד כמה מלחמות נערכו בה וסאך לה. ולא פחות מזה סבלה בכחונה מוסרית. הירדה הרוחנית, הגולה בכל אשר נפדה. בתור תולדות ההישתתה הכללית עקב המלחמה, קבלה פה צורה מחודדת. מצד אחד מלחמת הקיום של הגדולים בתוך חיים שלא כדרכם ויוקר שאין דוגמתו בהיסטוריה ומצד שני סנירת בת-הספר בגזירת השלטון וכל בני הנעורים נעשו תנרנים בשוק. כל אלה גרמו התנברות הנשמות הנסה ככל כעורה היא היא הנורם היחיד בכל היו הצבור. כמותה למצב המעציב ישמש נא הוסר כל הסתררות לאומית השונה, שהיתה יכולה לחבר מסביב לה חלק הגון מיהודי עירנו. הדבר האחד, שנעשה פה והראוי לחובה, הוא התנועה העברית בתוך בני הנעורים. ראשיתה היתה בימי דשלטון האוקראיני ועתה אין עיר בכל הארץ הזאת, שהדבור העברי כל כך כללי ביהודים כמו בעירנו. אך בעת האחרונה, בשעת המעבר החדשה, נפסקה התנועה הזאת. אך עתה, כאשר התחילו החיים לקבל שוב צורה רגילה עלה בידנו לפתוח כעמל אנשים אחדים את ביה"ם העברי והאין ילדים נספחו אליו. מספרים עתה בשלוש מאות ותקוה גדולה לו.

א. מ. ס.

מכתב מאוסטריה

וויין. הימים הראשונים של זמן שמתנו היו ליהודי וויין ימי מחומה ופתה. כי צוררנו סכל המחנות. נתחברו עלינו לקצות בנו ולנשלנו מן הארץ הזאת. כאשר ראו, כי אנוייה. שגור שר המדינה הסוציאלי ס ב ר בעצתם, לגרש את כל היהודים פליטי המלחמה. הופדה, מאין פחה לשלח מסע מיוחד לגליציה, התקבצו בהוצות והכימו שאון גדול ודרשו דרשות של דופי וקסרות וקרוב היה הדבר שיסרוין פגרום, שוד וזכה ביהודים. הכל היה מוכן לזה וההמון כבר הבין לו כלי משחית ושקים וסלים. אך הקונפול האמריקני הפך מחשבתם בעיר מועד. פעמים אחדות עלה אל ראש הממשלה ר נ ר והזהרה, שישמור היאב את שלום היהודים. כי אמריקה

ממשלות חברת נהגות משאמיים בדבר ואין מדברות עם התקפים שלה קשה. שאין אחריה סרוב.

לעורך המאגנל: גי. הלכובי מר פרומטיג היה, ראיין אצל הדלנט הראשי לגליציה היר נאלצקי וערך אליו כמה שאלות בדבר מצב היהודים וקבר רוסם, שרוצה הוא לעזור את היהודים מלהצב הקשה. השר הצטווק בדבר הפקידים היהודים, שנפסלו בגליציה המזרחית ואמר שאם יפנו אליו בבקשה ישדלל להשיבם על כנם כמו שהחזיר את היהודים פקידו הדואר. בדבר תלמידו הנמנויות שגורשו אמר השר, כי מועצת ההגון תחקור בדבר. אני סוכב בארץ, אמר נלצקי, וידע כל הנעשה בה. גם היהודים יבטחו בי. ככוא אלי מלאכה יהודית אשמע צרכיהם. בשלושים שנה עבודתי בצבור שמחתי שלא בא על ירי סכסוך בין פליטים יהודים. מדוע לא ישלם גם עתה שלום ובטחון ביניהם? לא אשא פני פקיד, שיצוה משפט היהודים וכלל מאמצו כתי אביא שלום ומנוחה בארץ. פולן תהיה מדינה של צדק ואסור לגול ובית היהודים. מר נלצקי אמר עור, שהוא רוצה שיבואו אליו גם שליחי הציונים ולא רק המתכוללים הוא נכון לעשות רצון כל אהר.

מו הבא בידי

ענשם של המסנים

הידעתם כבר מה יהיה מהיום והלאה ענשם של המסנינו רב. גנבי ישראל? — נפשם תעריג לרכנס לנך-הענין הסלבי והממונה ינעל בפניהם את הדלת וישארו בחוץ. זאת אומרת: מהיום והלאה המסנים מפקועי השער ועושקי העם כלומר רוב בני היהודים רבי דעת המחוקקים, אם יתחננו אל המניכסטר לעניני הפנים לתת להם רשות לשנות שמות משפחותם, שיהיה להם צלצול סלבי וכדי שיטעו בהם, כי חלקם כעם השלישי) לא יהיה המניכסטר זקוק להם אפילו בעד הון רב. אלא בעל-כרחם יקראו להם בשמות אבותיהם בסודם של בני — סקי לא תבא נפשם ובקהלם לא תחד כבודם. ועניניהם תראינה ותכלינה, שגורף-ביבין פלוני ושבת-נוי אלמוני. שהיו מואסים את אבותיהם לשוית אותם עם כלבי צאנסי נקראים בתאריהכבוד דוסינסקי או שמייערדויעקי והם האומללים, נעלבים כל היום בכנוי המחסיר והמעליב היילפרין או אשנהיימר, בהן או ליה לאנדא או הורוויץ. אחת גורו המחוקקים צלצול לשון ורה לא יהיה סבה לשנוי השם. ינפקא מינה לענין הביוקוס. כידוע לידועי חן.

ועולה על לבי זכרון אכתינו הותיקים לפני 130 שנה, כאשר זפו פקידו הקיסר יוסף את יהודי גליציה בשמות משפחה גרמנים לשם ולהלה ולתפארה. כדי שיתנאו. כי נקראים הם בשמות שלישי המדינה ולתת להם יפוי-בט מעל הושכי הארץ הסלבים. אז ותרו העניים על הכבוד הגדול וחתמו גם להבא על הדפים הריקים של פתוויות וחומשיות ועל שמירתיהם והווייהם וספקי רכניהם ובתובותיהם ותנאיהם שרנא פיבל ביר אליקים נעציל או מנחם מענדיל ביר ברוך בענדיש. וכרחוב ובבית המדרש נקראו כפשיטות פייבלי צירל-הגזלים או מענדלי זיסל-פרידאליים. לא היתה השנה ליצר הרע שלהם לחזור לנך-ענין זה ולהכונח בחופתם של התקפים בשעתם. אלו אסרו על אבותינו להקרא בשמות אבותיהם ואמותם אפשר שהיו גזרים תענית.

ארבעה הרות עברו עד שהתרגלו יהודי גליציה (ופולין) להקרא בשמות גרמנים. שוכו אותם בהם מלכי אוסטריה ופרוסיה — והנה אחר המועד, כשעה שקבלו שמות גרמנים, חזרו כבר סלבים למשול בארץ והכבוד הגדול נהפך להם לחרפה ולמכשול-עון. עתה היו רבים מהם רוצים בשמות סלבים, אבל התקפים הסלבים מוענים: בשעה שרצו לא רציתם, עכשו שרציתם אין אנו רוצים. אלא בעל-כרחם אתם חיים עלי-אדמה סלביה ובעל-כרחם נקראכם בשמות גרמנים, להוכיח עונכם ולהכריכם לדעה בעסקולנו קבלו עלינו לפני העמים! ושאיפת ההתבללות מה תיא עליה? המחממו.

הבור עצבים אפדים אפילו ישראל עובדן עין כדור
אנוש ושלום בנייהם השכינה שדויה - בנייהם וכדומה
החוקי הם רק כמחלוקת ודחו את אחיהם פורקי על
תורה בשתי ימים כדי שישתמרה עכשו בעת השור
הסכנה הכללית נהרסו יסורו תורת הפרוד וכל היהודים
התלכדו ממילא לאנדרה אחת ויהרד הוציאו קול קורא
אל העם האונגרי למחנה כנגד המלה כל המצא
הקומוניסטים ביהודים, אמנם הם אומרים היו בין
מיכוד הקומוניסטים ושלטניהם אנשים רבים מודע
היהודים אבל צריך לדעת כי אין ליהודים ולהם שם
דבר לא ברית ולא ברנש הלאום ואין היהודים יכולים
להיות אחיאים בעדם אדרבה המה התגרו ביהודים
בראשונה בתור באי-בית הקפישל היהודים קוראים לנצרים
ללכת עמם שלובי-יד ולהציל את הארץ נפלא הדבר
באזו הוצפה יגלו האצילים האונגרים את כל אשמת
הבולשוויקים על היהודים ובאמת רק האצילים עצמם
אשמים בכל הצרות שבאו על הארץ האומללה כי לא
רק המה אשמים בהתפרצות מלחמת העולם בתגרה
התחירה שהתגרו כרומנים ובסרבים בהוקי מכס הנבול
שלא שבקו חיים למדינות הקטנות הסמוכות הרי
אפילו בצרת הבולשוויסמוס דק הם אשמים כי הלא
הגראף קארולי מסר את הארץ בידי הקומוניסטים, אלא
גם בשלטונם השתתפו לא פחות מן היהודים עכ"פ.
מנהיגי האכרים סטפאן סאבא בוסס זה עתה שמת
אצילים אחרים שנשלו חבל בממשלה הודון: סרוס
הקיסר ארן אבאסי, גראף נוע אפוני, נראח דונש סאפארי
גראף ציראקי, גראף מריץ אסתררהאוי גראף אלכסנדר
פעשטיטש, בארון מורניאי, פאל יעסענסקי - בארון
גיאורג פרונאי, גראף יוליוס שומשיטש, גראף יוליוס
קארולי גראף יוזף זושטי ועוד אחרים, גם המנסטר
ליובוס יוליוס רובינק שמש שם ולא נפסל כלל אפילו
לממשלה האנטישמית, האמת היא שהאשמה הגיל רק
תואנה היא ועיקר השתכחות השנאה הוא קנאת בצע
שהיהודים השתכחו יותר ממון בימי המלחמה וזכו למעלות
שלישים והצטיינות של נבורה בשדה הקרב, מה שלא
עלה בידו רוב המוחסים המפונקים, והם נוקמים עתה
בהיות לאל דים.

נבולות ארץ ישראל בחנה ההרש, שנעשה בין
אנגליה וצרפת בדבר נבול השפעתם, נקבעה שנית תחום
איי בצפון ובמזרח, בצפון יגיע הנבול עד נהר ליפאני
בין ציר ובין צידון, יתבוא את מזרד הר הרמון ויגיע
נבול אים דמשק וכלול במזרח את ארץ הבשן וחורן
המערבית והגלעד, הנבול הזה מתאים לדרישת היהודים,
עלינו לחזוק טובה לממשלה צרפת, שישמעה בקול
טובי אומתה שהוכיחה על נודה את כבשת העמי
מידי היהודים ולא שמעה בקול קנאות, שסיטתה כי
אין יושר ורחמים בפוליטיקה.

עבורת איי בפולין, ביום כ"ו תשרי היתה כוזארשא
ישיבת הועד הממונה על עבירת איי אצל הועד המרכזי
הציוני, ונועצו על סוד העבודה והכנת החליצים ואינודות
עולי גליה, לישיבה הזמנו מופחים לדבר ובעד הון
הרוצים לנסר באיי מיני חרושת ולהעסיק פועלים כדי
שתהיה ארצנו מרכז הוצאת סחורות.

גירת השבת הורדה, הקומיסיה הסמונה על הגנת
המלאכה במיעצת המדינה הפולנית הכינה הצעת חוק
לקצוב בכל בית-מלאכה עבודה של 8 שעות ביום והוכנת
שבתות יום א בלי הבדל דת (הלא השילו ממשלות
הברית על כל העמים הוכנת חוק אחד לכל...), דיר מהאן
השתדל לפני הקומיסיה, שלא להתאכזר כל-כך על
יהודים שומרי שבת ויש תקוה שלא ינדל להלך מאד
ויהוננו קצת את היהודים, כן קבל הגיד ידיעה קצרה
מווארשא, הסכנה גדולה אפא, יש לירא, שלא רק
סחרים יתנוגים יהיו חייבים לשבות שתי שבתות, כדי
לקפח מינסתם, אלא אפילו בעל-מלאכה ופועלים יהודים,
שריו מותרים בעבודה בצנעא בימי שלטון אוסטריה,
בימי השבוע הזה תהיה כוזארשא ועדת הסחרים
היהודים מכל המדינה, יש להחזיר את המשתתפים
באספה הזאת, שלא יחשלו בענין הזה, כי הוא רשת
פרושה לדגלי כל בני עמנו, לבער אחרינו בהיתר תחת

גם הרעיון הציוני מצא פה ארמה פורה, בהשתדלות
העסקן הציוני היודע מר זשאן פישר מילידי קראקא
הסופר תולדות ישראל הישיש מר זאב יעביץ.
המלחמה פיצה פתאום על בלגיה והביאה שואה על
קהלה עיונה, כי נהרדו היהודים מתוכה ולא נשאר עד
אתה, כל הכחות התחרו פה לבער אתרי היהודים, שלא
התערבו בריב, כי מיד כאשר פיצה המלחמה מונכרדים
היו היהודים הליצים נתנו אוסטריה לצאת וכאשר
נכבשה העיר על ידי האשכנזים אנוסים היו היהודים
הרוסים לנוס ונשארה קרת מבאן ומבאן, ועמם יחד פסק
המסחר הגדול ושמש שוק הצולם כולה, שכוננו פה
היהודים לאבנים טובות הלשושות פה והנמל הגדול,
שמשך את אניות כל התכל לפני המלחמה, ירד עד לעפר,
המלחמה ארכה חמש שנים, ולא היה שם לבו לנודל
הגוק שעוללה המלחמה ואיש לא היה מרגיש החסרון,
ופתאום וקולות של שלום נשמעו והבלשם הקיצו מיד
מתרמתם, החלו להבין לאש לאש אך ירדה הארץ
פלאים עקב גרוש היהודים, המסחר, הנמל הגדול חרב
ונהרס, אין מוציא ואין מכיא, השלישים היהודים בנמל
הזה היו הורים, כלומי יהודים והם היו פה תמיד
המהונכים וגם במקצוע זה היה כל המסחר שקוע
בדם, והיהודים האלה אינם המסחר הגדול של אבני
שוחם, שהיה מעסיק תמיד יותר מעשרים אלף לוטשים,
מונה כאבן שאון לה הופכין ולאש לאש יעבור מכאן
לזמרי להולנד, זאת הרנישו מיד הבלגים, ובקש תחבולה
והחליטו כי אין עצה אחרת, אלא להשיב את היהודים
הנה, ולפי שהיהודים הנם תמיד עם בלי ארץ יוכלו
בנקל להפוך את עורם ולהיות לפולנים וגמנו וגמרו
שכל יהודי ישיש לו תעודה, כי סוחר אבני שוחם הוא
ובפולן עמד ערישה לפניו יפתחו שערי בלגיה, ודאי היה
הרמו הזה ליהודינה אשר באמת אין לנו עוד מקום
מנוחה, אלא תמיד נעים נדים מארץ לארץ עד אשר
תקיא הארץ אותנו, ומיד, למקלך ישראל, יענה עומד
לנו ענינו באמת מין קבוץ גלויה בגלות, ובא אתי
וגאלך הביבי אל הפעליקאן שפראט פה אנטוורפן
מקום שם הקלובים והמשרדים של הסוחרים היהודים
ותוכה לדעת את גדול פעולת הקריאה הלזו, הביורא
של אבני השוחם והקלוב ובתי התומות הנכונות
והגדולים, אשר עמדו עור לפני הצי שנה עזובים ונשכחים
והמש שנים לא רכזה שם כף הנל איש, מלבד היילים
והמשרדים הרבים הנמושים כמרכיב, אין דורש ואין מבקש
להם, שבו לקרמותם, קמו פתאום לתחיה, בתי החרושת
מלאים עבודה כבימי קדם, המכונות מתנועעות בלי הרף
הלוטש הבלגי מדויה עתה פי עשר מאשר לפני המלחמה,
ודי כל אדם מלאות עבודה, פועלים חסרים! זאת
מכפנים, ובחוק הומה מאדם, והלשון? שפת עמנו,
הזרנון היהודי נשמע בכל עבר ופנה, בבתי הקהות,
במסילות הברזל ואין איש שם לזה לב, כי העיקר הוא
אצל הבלגי: העבודה הצבורית, עבודה משותפת לבנות
את ארצו הנהרסה, וזאת בכל לשון שאתה שומע! ויש
תקוה, כי בזמן לא רחוק ישובו ארץ בלגיה והבדך
אנטוורפן לקרמותם להיות שנית לרוכלי עמים ואתם
יחד תפריח ותגדל הקהלה היהודית הצעירה במקום
לתפארת ישראל, וכה בזמן ובעידן, אשר נפתחו
לפנינו שערי ארץ פה במערב אירופה בלי אמתלא בלי
אך ורק לסוחר או לפועל, הננו קוראים בעתון "מאטין"
אינטרוואו, אשר היה לכותבו עם המניסטר הפולני
קארפאנטי וחיה את דעתו, כי ליהודי מויה אין עצה
ותקוה אחרת להשאר שם רק אם יסך העם עלו
מסחרים לעובדים! בה הננו עם ישראל בכדור משחק
לכל מי שירצה!

השבוע

הצירה המאתה, היהודים האתגרים התרדים היו
אוחים בימי שלחם בשישה, הממרה בודן את פי
התורה והמסורה באופן גם כלפי שאמרו הויל, לא
מצא הקב"ה מלי שחוק ברכה לישראל אלא תשלוח

ענה בהורה ע"ם הסדרים העתיקים מלפני מתן תורה
הכי שרוב הבורחים שהו 4 שנים בצבא ולא יכלו
לשלם מס הקהלה, ממילא אין זכות בחירה בתוך מאה
ששים אלף יהודים אלא למתי מעט, לחמשה אלפים
איש השלטון ישאר בידי התקפים המתבוללים, גדולה
פה ההתרגנות על המעל הזה.

גם אצלנו התעוררה תועה אנטישמית בכל תקפה,
האצילים הקנאים האשמים בכל השבר הגדול, שבא
על עמם, רצים להשכיח את העם את אשמתם ומעירים
חמתו על היהודים באמנם, שהמה אשמים בכל וכל
אמצעי אשר בעניניהם, אפילו עלילת-דם ולמצוא איוה
צור חסר דם לא קשה עכשו, כי כבר נלו בכמה
מקומות, שבימי הרעב היו טבחים נצרים נובים נערים
יעודה ורוצחים אותם וממלאים בבשרם נקניקים, הסרבנות
הראשונים צריכים היות לפי דעת ערני הנרמנים פליסי
המלחמה היהודים, אך פה לא התנהגה הממשלה כמו
בחוק לא התרפסו השליטים האוציאליים לפני רשעי
האצילים, המניסטר הגיד בפירוש בפרלמנט הפרוט, ש
שאין סחה שמא יאכלו הפליטים את כל הלחם ולא
ישארו מחיה לעם הארץ, גם לא ימלאו את כל
הדירות, ורים, שיש בהם סכנה, אפשר לנרש גם בלי
גירש כללי, אבל זאת כל הפליטים היהודים אי אפשר
לנרש למורה ולמסרם בידי שונאיהם להרנס ולהתעלל
בהם או להשקיעם בצבא על-כרחם, הושר האנושי
מהננד לזה.

בברסלא נפגש רב הקהלה וראש אנדרת הרבנים באשכנז
ברופסור דיר יעקב נוסמן בן עיה שנה, הוא כתב
כמה ספרים טובים על הפולוסופיה היהודית של רב
סעודה, של ר שלמה בן גבירול, על הרמב"ם ועל
הפילוסופיה הנצרית ביחוסה ליהודים וכדומה.

לכל המון ההסתדרות, שיש ליהדות האשכנזים, עד
שמרוב העצים לא נראה היער! נוספה עוד הסתדרות
אותה: "אגודה יהודי המורה באשכנז", תכוללת כבר
כחמשים חברות ויהודים מפורים רבים, רבי יסוד ההסתדרות
הזאת היא תולדת הלחין שלחצים בני אשכנז אה
אחיהם המורחים, עושיקים וכותס בקהלות, מואסים בהם
באספות, דוחים אותם מן הצבור ומכניסים עליהם ממרום,
הרתיפה האחרונה להסתדרות היתה התלפת, החברה
המרבית של אורחי אשכנז בני דת משה, שלא ישתתפו
יהודי המורה בקונגרס היהודי העתיד להקהל באשכנז,
התשובה על העלבון הזה היתה הסתדרות כל יהודי
המורה לאנדרה אחת ועכשו לא ימלטו עוד יהודי אשכנז
מהזמין גם את ההסתדרות הרדשה הזאת, אך כיון שכבר
נפתרה ערכו להם תקניה גם לצרכי צדקה וחסד, למשל
להחמך בידי פליטים, להאכיל אורחים, לתת להם לינה,
עצה ומקום עבודה וכדומה, גם צרכי תרבות ימלאו,
אמנם גם ליהודי אשכנז יש מוסד הכנסה אורחים
כאלה, אבל גוה ליהודי המורה שיעזרו את עצמם ולא
ישילו את עצמם על הצבור האשכנזי, להיות בעיניהם
בשוררים.

א. ש-ם.

מכתב מבלגיה

אנטוורפן, עוד לא כלתה המלחמה הנוראה במזרח,
עוד קולות של יריה וכלי תותח שונים לא פסקו עוד
לא שקמו ההתחרות וההתנגשות בין עם לעם מעבר
לנהרי ויסלה הניסטר מענין הוא לראות איך מצד שני
פה במערב אירופה חיים חדשים נתהוו ויצורי בראשית
סחדש נכדאו, ערים רבות וכפרים, אשר נהרסו וחדבו
בימי המלחמה שוב יבנו קהלות גדולות ועתיקות אשר
נלבו עד היסוד שוב יתכספו, כי גם לנו היהודים מלבד
הגוק הגדול, אשר סבלנו בארצנו הקדושה בגלל המלחמה,
אכדו לנו כירעו גם פה בגלות קהלות שלמות ומשוכללות,
אשר ללא באה המלחמה היו כמשך הזמן לתפארת
ישראל בגלות.

אתה הקהלות האלו, אשר סבלו הרבה מאד, היתה
הקהלה הצעירה, אשר פתחה ונדלה כמשך זמן קצר
לפני המלחמה, היא קהלת אנטוורפן, היא נוסדה בריוני
על ידי יהודי פולין ורוסיה ובמשך עשרות בשנים מנתה
את חבריה ליתר מעשרה אלפים והיו לה בתי חסד
צדקה, אשר אין משלם בכל הערים הגדולות במזרח.

סמך של שווי-זכויות ורשמית על הפועלים, זהו אחד מכללי רשעי הרשעים של בעלי רח החסד. כמו התקנה של איסור השחיטה משום צער בעלי חיים.

עקולת צירינו בסיים, לא יכלו קנאי הסיים לדחות לימים רבים את הצירים היהודים מהשתתפות בעבודת הצבור הכללי. מעט מעט הם מתרנלים, שצירים חבריהם הם לכל דבר וכבר צרמו אותם לכל הקומיסיות השונות ובסוף נצטרף הדיר שהאן גם לוועד זקני הפסלנות, המסונה על סדור העבודה בסיים ופלי רשותו לא יעשו שם מקסן ועד גדול. חסרון ציר יהודי בועד הזה הורגש עד מאוד, שלא היה שום השפעה על כאי חכנו בהצעת הוקים ובמוקצה מוקדמה. נקה שמתנות של דיר שדאן הסולל דרך להמתקת הדינים, הציר הגליצי רויציס, שבא לווארשא להכנס אל הסיים באותה הזכות, שנכנסו כל צירי גליציה המורחית מן הפרלמנט האוסטריי בלי בחירה, עדיין לא נתקבל בסיים, כי הפולנים טוענים נגדה שהזכות ניתנה רק לפולנים לבד ולא לנשרלים ד"ר שמרן המתבולל מבוטשאטש נתקבל.

מקרה ומרחוק

בישראל 55 יהודים מן הגדודים היהודיים, שבא בימי המלחמה לא"י מאמריקה, נחטשו בא"י והושמו במאסר. יען קשרו שלא לשמוע בקול שריהם, לפישלא מלאה אנגליה המפחחת לא להם ולא לעם היהודי. ביום 25 במרחשון תתיה בא"י ועידת צירי כל היהודים היושבים כבר בא"י. בחירת הצירים תהיה בשבוע הבא. הכולשיוויקיס חפשו את אנשי הועד הציוני בסטרבורג כי חשדוהו בנטיה אחרי עמי המערב. ועד העזרה של יהודי אמריקה בווארשא הבטיח לתת בכל חודש מאה אלף כתר, להתחוק בירי 22 בתי הספר היהודיים, שנשארו עוד בגליציה ממוסד הכארון הירש. כימי נוסד ב"ס למסחר בן 4 מדרגות. בכפר מצא אצל ירושלם נוסד בית הרושה למעשה רעפים של גנות. בחציה הראשון של השנה הזאת באו לא"י 184 נפש יהודים מן הנולה, מכל הארצות. ביניהם 180 ספולן. בלבוב ובווארשא התחילו היהודים המתבוללים להוציא עתונים יומיים פולנים, כדי להמעיט קודאי העתונים הפולנים. כאשר עמדה עיד הפלך גרוונה תחת יד ליטא, היתה ללשון היהודים אותה הזכות שהיתה ללשון הפולנים. בקשות בלשון היהודית נתקבלו הודיעה כל בתי הצנזר יצאו גם ביהודית, גם טבלות על החוצות ועל החניות נכתבו בשתי הלשונות. עתה בסלה כל זכות הלשון היהודית כמו בפולן. ראש מלאכות אמריקה בכודסטס נתן הרוויץ הוציא משפט אחרי חקירתו — שאין אצילי המאדיארים אשמים בפטריות כי לאיש ישר לא עשו כל רעה, דומה שנשא האופיציר היהודי היה פנים לאצילים ואין לו עו להאשימם. בששורטקוב נתפשו השומרים העברים ושלושה מהם תפוסים במאסר. בית הספרנום ברווא, שנהרג והרוצה פסוד ע"ס פרטי-כל, ששלח הגער יד בנפשו, הועלתה ומצא שנהרג שני שומרים נכלאו. עתוני ווין מדדעים, כי הולט בפארץ להוציא את פלשתינה מיד אנגליה ולמסרה ביד חיל איטליה ופלך איטליה יהיה המשוניה עליה, כי לו יש התאחד מלך ירושלם. בטורקיה חזרו והגהינו את החוק השן כי יהודים וצירים פסורים מעבודת הצבא.

וכל מסלוגת הסוציאליים ברוסיה התחברו להציל את הרפובליקה הסוציאליית מידו הבורגנים והמאות השחורות האופרים להסב נלול העת אחורנית ואומים, שגם נשים נהלצות שם לצבא. הממשלות נזרו ח"ס המור על ממשלת הסיבירים והודירו על זה את כל העמים. לפני סטרבורג הוכה חיל הבולשיוויקיס מכה רבה והעיר נלכדה, גם הפולנים הכו מכה רבה את הלהבולשיוויקיס אצל [בוברוסקי] — במערב פרס מדרו הפסיים באנגלים אדוניהם, שכבשו. — הסכסוכים בן הסרבים בין אחיהם הקרואטים, שנספחו אליהם מארצות אוסטריה והגר — מתנכרים, אין שני השבטים השונים נדחם יכולים לזוז בכפיפה אחת, הצבא הקרואטי מדר בממשלת סרביה, הביס מן הקרואטים נוטים לשב להתחבר לאונגרים. — וכן גם סרבים דסלובקיס להתחבר במשכים העם נלחם בצבא המשכי ואינו נשמע לו, רוצים היו גם הם לשוב להתחבר עם האונגרים. — מלאכי הכתר של הבולשיוויקיס נפו לעורר בפולן שביחה בללים וכבר התחילה שביחת פועלים בעבודת האדמה, אך הנסיון לא הצליח וכבר חזרו לעבודה. — בוילנה נפתחה שוב האוניברסיטה הפולנית, שהיתה בטלה 70 שנה. — בקראקא נפתח בית הלמוד הגבוה לעבודת האדמה. — שלום מדינות המערב עם אשכנזי ואוסטריה נתאשר. עיי אנגליה, צרפת, איטליה ויפן. עתה תבטל ועידת השלום בסאריו ובמקומה ידן עוד ועד של צירי המדינות בלנדון על הענינים התלוים ועומדים עדיין. לפי שערך הכתר האוסטריי נוסל מיום ליום, אי אפשר עוד לסוחריו ווין לקנות בהוין לארץ הם מתעשמים בפרץ וקונים בחודה את הסחורות, שמכרו שמה עד כה ומישלמים מחיר רב. — בטורקיסטאן באויה המרכזית היתה, לחיל הבולשיוויקיס תבוסה נמורה, כל החיל הגדול נפל בשבי.

הכפורים ומנחה הלא יש לחקור, אם טסה אתה היה להדברות הראשונים ולדברות האחרונים, זה שבפרשת יתרו ורק במשנה תורה נשתנה הנוסח מאזה פעם. אי בהלכות עצמם היה שינוי, כי בראשונים היה חפוק הנוסח שבפרשת יתרו ובאחרונים הנוסח שבפרשת ואתחנן? משאלת ר' חנינא בן עניל על טעם השינוי שבדבריה הראשונים ומתשובת ר' תנחום תואיל וסופן להשתבר. נראה, ששינויה התכוונו על הלוחות ולא על הדברות לבד, כלומר ברור היה לדעתם, שבפעם הראשונה היו שינוים כי בראשונים היה כתוב בלא הוכח י"טב, כמו טבה פרישת יתרו ובשניים היה כתוב למען י"טב, כמו בנטיה פרישת ואתחנן ושאל אך טעם השינוי, על זה השיב לו ר' חייא בר אבא עד שאתה יצואלני למה נאמר שוב בלוחות שניים יצאלני אם נאמר בהם טוב אם לא, שאני יודע אם גם בה לוחות האחרונים היה כתוב י"טב, כי אולי גם בהם היה חפוק נוסח פרישת יתרו בזה? נ"ס ה"פ ק"ר ה"י"א ב"ר א"ב. ומתשובת ר' תנחום אנחנו למדים הכרעה, כי בראשונים היה חפוק נוסח פרישת יתרו ובשניים נוסח פרישת ואתחנן, וכן נראה מדברי הפסיקתא ושרתא תשא ל"ד א' פסוק וכתבת על הלוחות את הדברים אשר היו וגו' וכתב: את לרבות למען י"טב לך, לפי שבלוחות הראשונים לא היה לכתוב טוב עד שכתב בהלוחות האחרונים, לכך נאמר את הדברים ע"כ. ועכ"פ חקירה יקרה חקר ר' חייא בר אבא ואין זה ספק חסוק ידועה, שלא נוכל ליחס לאחד מרבנותינו עפודי חמדת, שכל בית ישראל נשען עליהם ולהפוך אתפודא על החוקים והפרישנים שלא העירו על כפק זה.

(*) ראה בירושלמי שקלים פ"ו ח"א: פירוש היות פסוק ידע גלילי זהב דעת ר' חנינא בן גמליאל ורבנן, אך בעל צדק הבב ביהוד ראש פ"א כתב לפי דעת רש"י ורבנן שם.

רמת המצפה

בקיות האמוראים בתנ"כ

באה ראובן מרגליות מלבוב.

שאל ר' חנינא בן עניל את ר' חייא בר אבא, מפני מה דברות הראשונות לא נאמר בהם טוב ודברות האחרונות נאמר בהם טוב? אמר לו עד שאתה יצאלני למה נאמר בהם טוב יצאלני אם נאמר בהם טוב אם לא, שאני יודע אם נאמר בהם טוב אם לאו. כלך אצל ר' תנחום בר' חניליה, שהיה רגיל אצל רוביל, שהיה בקי באגדה, אול לבית אל וכו' תואיל וסופן להשתבר, (בבא קמא ב"ה רע"א). מדברי ר' חייא בר אבא, שהעיד בהם על עצמה, כי לא ידע אם בדברות דשניים במשנה תורה כתוב י"טב אם לא, הוכיחו רבותינו הצרפתים בתוס' בבא בתרא ק"י ע"א ד"ה חרווייה כי לפעמים לא היו האמוראים בקיאים בפסוקים, אבל גם מלבד הורות לומר על אחד טחכמי התלמוד, שלא היה מקושט בדיעת כיד כתבי הקודש, הדארים להיות שגורים על שפתי כל תורה (ראה שפירד פ"יא) ימלא עוד הן זה מקרא מלא בתורה משה והלא ספרי תורה היו מצויים בבתי ישראל ולמה רחה את ר' חנינא בן עניל ולא טרח לעיין? הן על כל כזה אמרו חכמי התלמוד נ"תי כפר ונחזה נראה שבת מ"ט ע"כ, ולא עוד אלא מסננון ר' חייא בר אבא, שכסל: עד שאתה יצאלני למה נאמר שאלני אם נאמר בהם טוב אם לאו. נראה, כי גם תמה על ר' חנינא בן עניל על אשר לא עלה ברעתולשאלו אותו תחילה אם יודע הוא איך כתוב דבר הידוע לכל בר בי רב, ועל ר"ה ב"א תמה דבר כזה ביותר, כי עליו אמרו, שבכל שלושים יום היה חוזר על תלמודו.

דברים אחרים

אור ורוע לצדיק, המתפללים בנסח ספור מתחילים תפלת ערבית בליל יום הכפורים בפסוק, אור ורוע לצדיק ולישרי לב ישמחה, שקוראים אותו כמה פעמים לפני כל נדר ויש מקומיה שעושים הקפות בסת וקוראים את הפסוק בשעת ההקפה, מתי טעם הדבר? למקובלים לא יקשה למצוא אזה טעם נסתרי, אך מי שהגהינו את קריאת הפסוק בודאי לא התכוון לשום רמז בעולמות עליונים, לי נראה שהטעם הוא ששופ, כל הבא אל בית הכנסת בשנים קדמוניות כדיל יחזיב היה הרושם הראשון, שעשה עליו בית זה, אור נעים ורך, שכמותו לא היה רואה בשום מקום בשאר ימות השנה, כי בלילי שבת ויום זה נרות קטנים יל חלב, שהיו נעוצים בנברשות התלויות מאירים את חשכה הלילה ובערב יחזיב הית כל אחד מביצי בר גדול של שעוה או של חלב מווקק ועל כל שלחן או על גוממראות הכותל היו עומדות תחת מלאכה כדת דולקים וכל אחד היה מרגיש בזה עונג ייפי, שמתה של מצד, שנתבטאה מאליה בפסוק הזה המתאים מאוד עד שנתקבל גם בראש סדר התפלה של הלילה הקדוש, ואחר כך נשכת הטעם הקרוב-בל-בך ותלו בו מרות במיטת.

צורה, השם הזה הוא אחד הנפיים של השינוי הנזכר כמה פעמים בתנ"ך רק בדברי שיר, מזה נראה שהיה הכנוי הזה עתיק ימים מאוד, שלא השתמשו בו עוד אלא בשירים לבד, כי בשירים רגילים המפורסדים להשתמש בכל מלה עתיקה, שאין לה עוד זכר בחי יום יום טעם השם נראה, שמקורו מימים שלפני מן תורה, שהיו העברים הקדמונים מעריצים עוד בזהות הפסוק כאלקים והיה להם צור סלע איתן סמל בה הכהנת ואדיר האדירים נצח הנצחים, ואפשר שהיו מעריצים את הצור הידוע בהר חורב, וכן ידענו, שגם תרומים הקדמונים, כשרם למדו דרכי הכנענים והיונים והאתרסקים לעשות עצבים ופסילים מעשי דיאראס ולהעריצם כאלים היו מעריצים צור סלע ויש לזכור, כי מן הצור עשו להם הקדמונים כל כלי תשמישים כשרם למדו

השול ולהתיר את המתכת. גם זה נקרא הצד ובצלו מפני השרב והגשם הסוחף, ע"כ קראוהו זהו גם מעם אבירייעקב.

ד"בא-אדום. בתלמוד ובדברי המחברים מימי הבינים נקראה רומא מלכות אדום וידוע שאין זה אלא תחבולה הוצעל מנקמת פקיד המלכות. שיוכלו לכבש מחשבותיהם. וצבלי שימצאו פקיד המלכות את עצמם נעלבים. ורק איהיה השם נרמז להחליף שני השמות זכיה כי את הא שנסוף העתיקו לראש המלה ואת הר שנו לדי דבר שניה בכמה שמות (כספרי שמואל ומלכים. נחליפה אדם באדום ולהפך מטעם זה ובתורה ובדברי הימים נחלקו רעואל כדעואל ודורנים ברודנים). בימי התלמוד ידעו היטב טעם החליף ולא בקשו טעמים אחרים (מלבד מדרשים מאוחרים. שדרשו מנריאל זו רומא. משמני הארץ זו איטליה של יון). אך מחברי ימי הבינים דמו ככה שיש איזה טעם היסטורי לקריאת שם אדום הרומא ומחבר ספר יוספון המציא המצאה נפלאה. הנראה כזכר נכונה או מסורה קדמונה. היא מספר כי צפו בן אדום בן עשו ברה מבית אביו והגיע לאיטליה וסר שם את מלכות רומא ועל שם המלכות נמראה כל המדינה אדום. מנין לו זה? אלמלי היתה מסודה בידו דבר היתה המסורה הלזו נוכרה גם בתלמוד או כמדרש ומדוע אינה נמצאת בשום מקום? לי נראה כי אך המין שני השמות מצוי יוצא פ"ו הטעוהו הוא דמה למצוא בזה טעם הכנוי אדום לרומא ושער. כי הנכור הרומי סציפו שהחריב את קרתנה והרחיב את שלטון הרומיים בכל הארצות שעל שפת הים הח כון. הוא צפו בן אדום. על המרחק הרב שבין שניהם כומו. וכי נכרו של עשו היה קרוב לאלפים שנה לפני ספירת הנצרים וסציפו רק מאתיים) — לא היו המחברים בימי קדם מקפידים. כמו שהחליפו כמה פעמים את סנחריב. בנכונצור ואדריאנוס או כדוש וארתחששתא. ש. מ. לור.

יכרך אלקים את ידירי מר יהושע וואלצער ואת כלתו מרת ארים שאפראסקא כמולט וכבר אישר והיום טובים. ברוך גרינבוים, הולשיץ

את סת דודו העבריה הגלבה צפירה כומבך בפשמישל מברך לאריוסו עם מד שלפריג באישר קים. אבר-ד.

בריה מרהשון תריפ

יצא לאור הנליין הראשון של העתון המצויר לילדים עבריים

ב ר מ נ ר

שיצא לאור שתי פעמים בכל - הודש בלשין העברית והפולנית. מחיר מחברת אחת 4 כתרין (8 מרקין). דמי חתימה לרבע שנה 24 כתר (18 מרקין). קבית חיתמים ושלוש פרנספקמים ע"י

Administracya „Karmen“ Dr. Israel Münzer Lwow, Krasickich 10.

שו"ב

מוסחה עם תעודות נכבדות. שהוא "ב בעל הפלה ידוש וקורא ומחלה. מבקש משרה

N, Warszauer Kraków, Plac Nowy 3.

הוראה עברית

הגני מקבל הוראה שנה לתורה שש"ע. תוך גמא כל חלקי השיע והמב"ם. גם פרסאות לחכמה: הלמודים הנחוצים לתלמודי בתי הספר הנמוכים והתיכונים תלמיד אחד יוכל למצוא אצלי מעון.

Steiger Kraków Józefa 6

"עבייה" כהראקא

כמציא השבת פרשת נח כשעה 7 וחצי יוציא מד דבר נח ברוך עיד סקירת לפני ולאחרי. המציא הנ"ל הוא מנהל גמניה עב"ת.

מדועה גדולה.

באת בית מסחר הספרים. התחזיק המפורסם בסטאניסלב

אכשר את אהביו כי יוכלו למצוא בניהם שלו כל מיני ספרי חנוך ולמוד מכל הפרלנים. כל מיני ספרי רומל. חומשים. הנכין. סידורים. הפילין. מוזות. מליתות. יצירות. כל ספרי השכלה מן הספרות העברית והיהודית. מלון עברי חדש מתורגם פוכנית ואשכנזית מוכרך 40 כתר. הספר הפרגוני החדש. הספרי 12 כתר. חמונה כל ספריו וטפוסים יהודיים. קרנות עבירות ויהודיות מצוירות. ספרים סציאליים וספרים מהכמה ישראל. הגל במחירים נמוכים. למי"ס לב"ם עבריים ולחכמות אחן רכט הנן. בוקיפה אין לשלוח עתה.

Księgarnia „Hatchija“

A. Robinsohn, Stanisławów

(1-10)

Nickels Wiener jüdischer (literarischer)

VOLKSKALENDER für das Jahr 5679

חלוח הספרות הזה מכלל מלבד לוח מדויק ומפורט. החושב מקרי כל יום ויום בדברי ימינו ויום ספירת כל איש מצוין בישראל — גם מאמרים צבוריים וספרותיים מרעיים. ספורים. ציורים. שירים ופתגמים מאת סופרים מצוינים (הכל כשפת אשכנז).

מכר ע"י המצפה"ה מחדיו 6 כתרין.

ספרים טובים ע"י המצפה.

- רוח ישראל, סחקר, להגין אל התורה מפני הויסות המבקרים הנציגים. חכמי הופן קראו לו כוזרי תדש מאת הרב תלכם מתלמודי שריל ר' מרדכי מורשאה. קד. 6 משנה בסף סירוש קצר על התורה על דרך המחקר וצאשו של נקרא סאת החוקר הקדמון יוסף אבן כספי. קד. 8 דקדוק שפת עבר (באופן מדעי מיוחד) מאת ברוך שפינווא. 6 שני ספרים נפתחים. רבנו האגרת ויון מצולה. על זכתי שנת ת"ח. קד. 4 המשירה העברית (קובץ שירים לאומיים). קד. 4 לוח ישעשועים קובץ מאמרים מדעים. ספורות. שירים וספורים. קד. 4 מחנות וספורים מאת דוד י. ולברכוש (186 עמוד גדורים). קד. 6 תמונות וטפוסים מאת ש. ווארקובסקי. קד. 8 השרון (קובץ מאמרים מדעים וספורותיים). קד. 3 הלאה הנישק (ספור מאת ברתה מיטנר תרגום צהרי). קד. 2 עין פרי (ילקוט ספורותי של מאמרים מדע וספורים). קד. 2 הגאולה או עקבתא דמשיחא מאת אב"י קמנצקי. קד. 2 לכות נשברים (שיחות ספורותיות) מאת ד"ר יל לאגרא. קד. 4 לקורות היהודים בפולן וביתר בקראקא מאת וועצשצין. קד. 3 זינון ולשון עבר דמי סשניהם היחרון מאת היילסן. קד. 2 משלי חכמינו מכתבים, הניגונות וספורות. קד. 2 ר' יוסף איש רוסיים חיי השתדלן הגדול ר"י וולמן וסעליו הכבודים לכנסת ישראל באשכנז מאת יש"ר. 5

חידות ההגדות.

ע"ד עשרת השבטים ופתרינ

מאת שמעון מנחם לור.

תוך הענינים: פתיחה. פרק אל סוד הסמבטון בתור אות לקדושת שבת. ב) הסמבטון והיה התשד"י ביחוסם להשבטים. ג) ההגדה על אדות בני משה יסודה. ד) ממלכת ישראל בערב הרומית ובאפריקה המזרחית. ממלכות יהודיות של הכוזרים. החלילים והאוארים באירפה. ה) אלרד הדני וספוריו. ו) נפלאות עשה"ש מקומות ע"י עדים נכרים. ז) מהות השבטים ההם וסוד שבט ינוסי. ח) ממלכת ישראל באויה התיכונה. (בישורת בנימן מטדילוח). ט) בשורות עיד ביאת עשה"ש והמשחה. י) מושט הסמבטון. יא) ממלכת ישראל במדבר סהרה. יב) דוד הראובני ושליוחחו (ממלכת ישראל במדבר ערב). יג) ממלכת ישראל בהודו (דברי הימים של עשה"ש). יד) עקבות נרחי ישראל באויה המזרחית ובאוסטרליא. יו) עדרהיה לכל הגדות. טו) אגרת נחמ"ס סבני משה. יז) אשר מענד לנהר סמבטון. יז) שבת צב"י ועשרת השבטים. יח) הגרת היהודים האדומים יסודה. יט) תריס נוסעים לבקש את עשה"ש (מכתב רבנים אל בני משה). כ) עשרת השבטים והסמבטון בהונא. כא) עשרת השבטים באפריקה. כב) האנגלים — עשרת השבטים. כג) הופנים — עשרת השבטים. כד) בטול ההשערה החדשה שהתבללו עשה"ש בנוס. כה) פתרון החדה. כו) השבטים ומחלקותם בא"י ואופן גלותם. כז) יהודה ישראל ג"י אחר. כח) שנים עשר שבטים בזמן הזה. כח) אחיית דבר. כל הפזובלמות האלה תתבארנה בחקירה מדעית הפשית בחגרות כל הזמנים בענין זה ינלו מקורן ושהותן כל ההשערות תכתנה להעמיד את הדבר על אמתתו. מהיר הספר 4 כתרין. — להשינו ע"י האדרימס וירציא "המצפה" בקראקא.

ספרים טובים בהודמנות.

- לקורות הרבנות (תולדות ר' יצחק אבובי ר' בירא. מהדוים. מהד"ם אלשקר. רמא. מדרשל. לבוש מהד"ם לופלין מדרשא. מהד"ם שיה. רמ"מ קריבסל. ר' אשכנזי) מאת הודוצק. קד. 7 נכריאל ריעסער (הינפלד). קד. 3 ר' ישראל סלנמר (הינפלד). קד. 2. 3 ר' יוסף איש רוסיים (היילמן) וסעליו הכבודים לכנסת ישראל בנרמיה (תולדות תקיפה סעמלי) 8 כ' Admin. „Hamiepe“ Kraków, Madowa 22

פתלי פלדמאן

היה עלמויער מארשים ערביניק צב"י שלפריג פינא באמכאך מאורשים. תשרי תריפ ירוסלב את חברנו מר צב"י שלפריג הריני מכרבים כבדה ב"ף לרגל אירוסו עם מרת פינא בימבך. ויזכו לדאות אסרם בארץ אבותינו. שלמה ספקים מנחם זאב הפנר הגני מכרבים את חברנו מר צב"י שלפריג לאריוס. האחים משה ושמעון ראפ. מרס יחברך מר צב"י שלפריג לאריוס עם מרת כומבך ב"ח"ט. מאיר שפירא. ברבת מולט ואישר רב לידורי מר אליעזר כמבך ולבל כ"ב לארוס בתו העבריה. ש. מ. לור. ברבת מ"ס לך דודי ורעי מר דוד הולנדר לאריוס עם מרת בלימה הילנדר מפה והכנה את ביהך על מרומי ארצנו. ש. ה. טילס — קשאבב. במעמקי לבנו נברך את ש"כ מר אפרים מערועל מקאנטשווא לאריוס עם מרת לאה רינג מפרוכניק. יהי צדדי מאושר וררכו מונה בשושנים. האחים יהושע ושלמה זסקינה — ריניכ. מעמק לבנו נברך במ"ס נאמנה את חברנו ליעה המושלם מר אברהם קלוגר מפה לאריוס. אהרן מינק משה קאמעלהאר — ר"שא. יסעק לבכנו נברך במ"ס חמה את חברנו המושלם מר אבירם קלוגר לאריוס. תהי דרכו צלחה ורפודה כשושנים. חברי ינאמנים האחים מאיר ומשה ראוענבים ייחוקאל לפיון — ר"שא.

הגנו מכרבים וט ש"כ מר נפתלי פלדמאן במ"ס רוב אישר לאריוס. ש. מ. לור וביתו.

מורים לארץ ישראל

יחד המורה יבוא י"י ביוון מיפה בקרקל בית מדרש למתן מורים עבריים ופרונונים מומחים לבנים... מורים מומחים לבנים... מורים מומחים לבנים...

CHIEL TEITELBAUM
Kraków, ul. Dietlowska 40.

ברקניפט אולטראמארין, וואנען-
שמיר, פאסטא, מינטע, (אין דוצענדען
אונד אין פלאשען, וואאלין געל-
בע אונד שווארצע, אויך אין פעסע-
רן, אעלע אונד דערנלייבען, ערסטע
זיעלע.

אייז וועלט וואונדער

מאן בעריכטעט דאס הגביה די מרדכי גארליצער אויס ראדאמישל ביי טאג-
נאון וואונדען אס 12טען נאוועמבער 1893 פאן אינעם לאנענהערניען ברובליצען
זא שווער ערקראנקט דאס די גרעסטען פראפעסארען פאן קראקא א. ה. ו. ז. ז. ז.
לעבען איינאנען מאלס מאן איהם ניכט איינע אפעראציען פארנעמען איר אונד
די פאמיליע דעם ערקראנקטען פראנצע טעלעגראפיש הרב הצדיק משגיאווע אן אב-
מאן די אפעראציען פארנעמען? הרב הצדיק דעפעשירט פאלגענערעס:

זאפארט דעפעשירען נאך ר משה פרייליך
שפעצאליכט גראדעצהאנסטע נומער 35

ער ווירד אהנע אפעראציען העלפען דיעלבען בעזאלטען דעם ראבנער אונד
פעלעראפירטען אן דער שאכטער דעם הערן גארליצער אן לעטבערן פאלגענערעס
טעלעגראם: פאטער ברובליצען קראנק, זאפארט שפעצאליכט פרייליך הערשיקען
הערן פרייליך אויס זאפארט הינענפארען. די פאמיליע ערזעהלעט איהם דאס עב-
קאסטעט שאן פיעלע מיווענען גלדען די איינע טאנע אונד קענען ניכט העלפען.
די פרייליך בעהיפטעט דאס מאן קינע אפעראציען בענעטיגט זאנדערן ער אונד
טעריציט זיך הערן גארליצער

אהנע אפעראציען צו דעטמען.

הערן פרייליך האט זיינע וואונדערליכע מעטהאדע פארגענאמען אונד זיך
מיט אלע קרעפטען די גרעסטע זיהע נאב דעם געפעדערליך קראנקען צו העלפען
וועלכעס איהם אהף די וואונדערפאללסטע ארט בעזיינען אויס, ווא ערשטיגט
וואונדען זאדאן די פאמיליע דעם ערקראנקטען ווי אויך זעטליכע איינזאנהער-
נאנצען שמאדט ראדאמישל אונד איהרע אינטעבונג אלס מאן הערעט זיך
פעס-וואונדער וועלכעס דורך הערן פרייליך געשעהן אויס. די פאמיליע האנארדישע
העפיר די פרייליך רייכליך אונד דאנקטען איהם זאןהאל מעדליך אלס אונד
שוויפליך, אויך פארנאלטעטען דיעלבען טעלעגראפיש היינעם הצדיקים משגיאווע
זויקיב אונד מיעליץ אונד נאך אנדערע רבנים, דאמיט זיא אויך הערן פרייליך-
שריגליכע דאנקזאניגען שיקען וועלכעס זאפארט געשעהן אויס. הערן פרייליך
בעדיצט זאלכע בריעפע און הערנען יתן השם ויצליח בכל רובו בכל מקום אשר
יפנה.

הפירמא הישנה
A. FAUST, Kraków
מציעה את קובץ הספרים העשיר שלה...
בעל הפירמא
A. Faust, Kraków Krakowska 18.

גליקליך ווערען
קענט איהר, ווען איהר קויפט א רע-
צעפטעבוך פאר זעלבסטערצייגונג פון
זיינע שוואכסטע א. ה. ו. ז. ז. ז.
זאן מינענפולווער עסגעכטען, פליע-
געלייט, באקפולווער, טעפאלטמזוייעט
ביער-ערויין, מינטע, פארבשיפטע צום
שרייבען אויף גלאז, פארזעלאן און מע-
מאל, מינטע פון קאסטאניע-אונד ניש-
שאלען, קויפט פיר גלאז אונד פארזעלאן.
די רעצעפטע זענען אין יודיש אין בייא
איינמאל דארבלעזען אין טען גארליצער-
דיג אונטערזויכטע די אויבען אונט-
פיהרעט ארטיקל צו ערזייגען.
אלע רעצעפטע צוזאמען קאסטען
20 קראנען (אדער 12 מארק)
צו בעזייען דורך
A. MAIBRUCH, Kraków
Meiselsa 32.
פערוואנד (רעקאמאנדירט) זענען
פארזענדונג דעם בעטראגע פראנקא.

מודעה פרנונית.
הגני מקבל תלמידים לכבוד את דספרות
העברית בכל מקצועותיה.
M. J. HEILMANN
Podgórze, Józefińska 22.
העמים העתיקים וישראל
נהמצרים, הפרסים, היונים, הרומיים, הנצרים
הקדמונים, הערביים והתיחוסתם לישראל.
נסין לבאר את הטהוות האנטישמיות
הקדמונית
מאח מתתיהו מויזש
נמכר במערכת "המאה"
ומחירו 4 כתרים.

ספרי ולקובסקי הידועים.
לספר להזמין בכל בית מסחר של ספרים או מן המחבר עצמו עפ"י האדרסה
S. WALKOWSKI Kraków, Miodowa 22.
32 מכתבי הוראה לשפה העברית. 32 לשפה הפולנית. 10 לשפה הגרמנית. כלם
שפורגמים ומבוארים יהודית כשכל מתלמידים בלי עזרת מורה. בעזרת המכתבים
הלו יוכל כל אדם לסגל לו את שלש השפות האמורות באופן שידע לקרוא את הספרות
בשפות ידע לכתב בשפה משוכללת ומודרנית וידע את הדקדוק של כוריה. התלמידים
עפ"י המכתבים קולחים את בחינותיהם למחבר. מחיר עשרה מקצבים 30 כתר.
קומפלט שלם של 32 מכתבים 86 כתר.
הישנה
ספר למוד שפת יצר לבונרים כשכל קורטוב ומורים זרעים, הטלים
מתרגמות יהודית, פולנית וגרמנית. תומר הלמוד קל ומטעין. הדקדוק משולב בתוך
סרקי קריאה באופן שאין התלמיד מרגיש בו ולומדו בקלות. מכוון למדד המבטא
הספרדי. לוח של סטלים.
לקוטי רש"י
לקוטים מן המקומות היסודיים והסיועיים של רש"י בספר זרחיה מפורדים עפ"י
הסדרים. הפרשיות והספוקים. מתאים מאד כשכל בני ספר עברים וחדרים הגונים.

בית מסחר הספרים של
L. FORTGANG
Kraków, Krakowska 33
בספרות עברית
ספרי חנוך ולמוד
מכל המינים
הזמנות תשלחנה נגד שלוח המחיר מראש. בזקיקה או אפשר לשלוח לקח עתה.
הקמלחים הישנים 2, 3, 4. כמלים. קמלחים חדשים אינם לפי שעה.